

delavec

v obrti in podjetništvu

Osveščanje javnosti

(stran 6)

JASLICE IZ ETNOGRAFSKEGA MUZEJA

Slovensko javnost je dobesedno šokirala vest, da je ena od agencij za zaposlovanje iz Slovaške, ki posluje na slovenskem trgu dela, sklepala z delavci iz Slovenije

pogodbe o zaposlitvi in delu v Sloveniji za polni delovni čas za mesečno plačo 327,20 evrov bruto. Delavci iz Štajerske, ki naj bi za ta denar kot agencijski delavci delali v mariborski delovni enoti ljubljanskega Žita, so morali podpisati tudi konkurenčno klavzulo, po kateri so dolžni določila pogodbe o zaposlitvi držati v tajnosti. S podpisom pogodbe so pristali tudi na to, da bodo opravljali redno delo 40 ur tedensko v neenakomerno razporejenem delovnem času, da bodo po potrebi mesečno delali do 250 nadur, da bodo po nalogu delodajalca opravljali različna dela in da bodo opravljali delo poskusno en teden. Za delo pod takšnimi pogoji jim je delodajalec zagotovil mesečno plačo v višini, ki je nižja od polovice minimalne plače v Sloveniji.

Fantje in moške iz Štajerske naj bi te pogodbe podpisali v Košicah na Slovaškem, čeprav verjetno noben med njimi ne ve, kje ta cenjeni kraj sploh je, kaj šele, da bi ga kdaj obiskali. S podpisom so delavci potrdili tudi, da poznajo določila slovaškega »Zakonnika prace«, na osnovi katerih je očitno sestavljena »delovna pogodba«, ki je napisana v nekakšni mešanici slovenskega in slovaškega jezika ob omenjanju vse mogočih členov »Zakonnika prace« in »Zakona o delu v veljavni podobi«. Bolj kot na podobo kakršnegakoli veljavnega zakona pa omenjene pogodbe kažejo na žalostno podobo razmer na trgu dela v Sloveniji, kjer delavci postajajo tlačani in sužnji na domači zemlji. Dejansko so delavci, ki so podpisali pogodbo s to tujo agencijo za »posojanje« slovenskih delavcev slovenskim delodajalcem, še v slabšem položaju, kot so bili nekoč sužnji in tlačani. Noben lastnik ni bil tako nespameten, da bi lastnega konja ali sužnja oziroma tlačana priganjal k delu 430 ur mesečno, saj je vedel, da bi na ta način hitro ostal brez obeh. Kaj takšnega lahko stori samo pogoltnjež z od pohlepa blodnim umom, ki se je že

Žalostna podoba razmer na trgu dela

NEZAŠČITENI DELAVCI

vnaprej odločil, da bo delavce najprej do konca izkoristil, nato pa zavrgel kot iztrošene stroje.

Pred takšnim grobim izkoriščanjem, kot smo mu v zadnjem času priča pri nas, mora delavce, ki so v odnosu do delodajalcev šibkejša stran, varovati država. Žal slovenska država svojih delavcev ne varuje ustrezno, ne pred domačimi, še manj pa pred nepoštenimi tujimi delodajalci.

Zelo vprašljivo je tudi, kakšne vrednote vodijo menedžerje, ki fante iz »sosednje vasi« zaposlujejo kot najete agencijske delavce preko agencij iz tujine. Ko sindikati in mediji razgalijo tisto, kar je pri takšni roboti vseskozi očitno, pa si začnejo umivati roke z izjavami, da so odnosi med tujo agencijo in slovenskimi delavci njihova zaupna stvar in da so delavci prostovoljno podpisali »delovne pogodbe« po »Zakonniku prace«.

Ali delavci iz Slovenije zares podpisujejo takšne »delovne pogodbe« s tujimi agencijami za posredovanje delavcev prostovoljno? Kdor pozna razmer na trgu dela pri nas ve, da so številni delavci, zlasti manj kvalificirani, pogodbe z agencijami prisiljeni podpisovati, saj drugače sploh ne morejo dobiti dela. Mnogi delodajalci namreč sami sploh ne zaposlujejo več manj kvalificiranih delavcev, temveč najemajo samo še agencijske delavce. Zakaj, lepo kaže že opisani primer, saj so agencijski delavci očitno zelo »poceni«.

Medtem ko je stiska delavcev že tako narasla, da slovenska mesta in trge pretresajo protesti nezadovoljnih ljudi, oblastniki še kar naprej tiščijo glavo v pesek in nas prepričujejo, da je brezposelnost pod evropskim povprečjem in da pri nas lahko najde delo vsak, ki si zares želi delati. Pri tem pa pozabljajo, da njihove igrice s številkami o registrirani brezposelnosti tistim, ki nimajo dela in kruha, nič ne pomagajo.

Medtem, ko so se nekateri znašli dobesedno v suženjskem položaju, oblastniki še

naprej lajnajo, da je v Sloveniji »samo« 114 tisoč brezposelnih oseb. Ob tem pa pozabljajo na več kot 18 tisoč brezposelnih oseb, ki so jih lani izbrisali iz evidenc iz različnih, včasih tudi zelo banalnih razlogov (ker si je denimo brezposelni delavec šel v trgovino po hrano in ga nadzornik ni našel na domu). Poleg tega imajo v posebnih evidencah še preko 13 tisoč ljudi, da o 24 tisoč mladih in nekoliko starejših, ki delajo preko študentskih servisov, niti ne govorimo. V Sloveniji je po nekaterih ocenah že okoli 150 tisoč brezposelnih.

V takšnih razmerah bi morala država do maksimuma okrepiti nadzor nad spoštovanjem delovnopravne zakonodaje, saj so delavci ob takšnem pomanjkanju dela še posebej ranljivi. Sami se težko zoperstavijo delodajalcu, če jih začne izkoriščati, saj lahko potem ostanejo brez vsega. Zato mora nadzor nad izvajanjem Zakona o delovnih razmerjih in kolektivnih pogodb zaostri država, saj predstavlja izkoriščanje delavcev tudi eno od oblik nelojalne konkurence med delodajalci, ki pogubno vpliva na gospodarski razvoj. Kako naj podjetnik, ki delavce pošteno plačuje, konkurira svojemu nepoštenemu in pohlepemu kolegu, ki delavcem daje samo polovico tistega, kar jim pripada? Naša »pravna država«, ki je pri nadzoru delovnopravne zakonodaje povsem neučinkovita, ne ogroža samo delavcev, temveč tudi vse poštene delodajalce, ki spoštujejo zakone in kolektivne pogodbe.

Izkoriščanje delavcev agencijam omogoča prodajo dela na trgu dela po prenikhkih oziroma po dumpinskih cenah, s čimer znižujejo ceno dela vsem zaposlenim v zasebnem in javnem sektorju. Zato ni čudno, da so sindikati iz velike družine ZSSS, v okviru katere deluje tudi Sindikat obrti in podjetništva Slovenije, na novinarski konferenci že dvignili svoj glas. Od pristojnih v državi zahtevajo, naj nemudoma ukrepajo in problem uredijo na sistemski ravni tako, da domače in tuje agencije ne bodo več mogle izkoriščati delavcev.

Tomaz Kšela

delavec
v obrti in podjetništvu

Št. 1, januar 2013

Glasilo za delavce v obrti in podjetništvu zagotavljajo SOPS in skladi

za izobraževanje delavcev pri s.p.

Izhaja mesečno – naklada 1.630 izvodov.

Ureja uredniški odbor: Gregor Cerar,

Bojan Hribar, Tomaž Kšela, Martin Muršič,

Jasna Rode Nikolčič in Boris Rugelj.

Glavni in odgovorni urednik: Bojan Hribar.

Glasilo izdaja SOPS.

Naslov uredništva:

Dalmatinova 4, p.p. 97, 1001 Ljubljana,

telefon: 01/434 12 69 in 434 12 71,

telefaks: 01/434 13 11,

E-mail: delavecobrti@siol.net

Glasilo je vpisano v register javnih glasil

Ministrstva za kulturo RS pod zap. št. 1675.

Kontaktne ure uredništva:

vsak delovnik, od 9. do 11. ure.

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

Grafična priprava: SET d.o.o.

Tisk: Korotan-Ljubljana d.o.o.

Po zakonu o DDV je v ceni vračunan 8,5% DDV

Iz vsebine:

Prihodnja številka izide 15. februarja 2013

Mednarodni denarni sklad priznal napako	4
Tudi v letu 2013 krizi še ni videti konca	5
Osveščanje javnosti	6
Protesti in ljudske vstaje se nadaljujejo tudi v letu 2013	8
Mesarija Prunk proizvaja in prodaja mesne izdelke pod lastno blagovno znamko	9
Mizarstvo Amek prejelo največ priznanj na sejmu Ambient	10
Do kupcev s prefinjeno ponudbo	12
V podjetju »Gostinska oprema Kastelic« dobro delo delavcev ustrezno nagradujejo	14
Podjetnik Aleš Bizjak razvija sončni kolektor, kakršnega še ni bilo	16
Sedmi Slovenski forum inovacij	17
Sindikalna lista	18

Mednarodni denarni sklad priznal napako

OSTRO VARČEVANJE NE VODI IZ KRIZE

Vedno bolj postaja jasno, da politika ostrega varčevanja, ki jo izvaja večina vlad v Evropski uniji, med njimi tudi naša, ne bo pripeljala gospodarstva nazaj na pot rasti, ampak ga bo le še globlje pahnila v recesijo. Čeprav so na zgrešenost evropske varčevalne politike opozarjale tudi mnoge svetovno znane osebnosti, med njimi tudi nobelovec Paul Krugman, ameriški predsednik Obama ter kar lepo število priznanih ekonomistov, evropskih voditeljev niso uspeli prepričati, da bo taka politika pripeljala evropsko gospodarstvo v dolgotrajno recesijo, iz katere se bodo težko izvleklo.

Nedavno tega so vsi tisti, ki so opozarjali, da politika ostrega varčevanja ni prava pot za premagovanje krize, dobili dokončno potrdilo tudi v ekonomskih izračunih Mednarodnega denarnega sklada (MDS), ki je bil skupaj z Evropsko komisijo in Evropsko centralno banko v preteklih letih najbolj vnet zagovornik ostrega varčevanja.

Do radikalne spremembe v ocenah MDS je prišlo oktobra lani na rednem zasedanju MDS in Svetovne banke v Tokiu, ki sta se ga udeležila tudi minister za finance Janez Šušteršič in guverner Banke Slovenije Marko Kranjec. Do tega zasedanja je namreč MDS evropskim vladam svetoval ostro varčevanje, ker naj bi izračuni kazali, da se z zmanjšanjem državnih izdatkov za en evro bruto domači proizvod zmanjša »le« za 50 centov. Rezultati naj-novejših raziskav MDS pa so pokazali, da se za vsak evro prihranka v državnem proračunu, bruto domači proizvod zmanjša tudi za 1,7 evra. Povedano po domače: zaradi ostrega varčevanja oziroma vesplošnega zmanjševanja izdatkov v državnem proračunu se dolg, glede na bruto domači proizvod, samo še povečuje. Samo ostra varčevalna politika potemtaka ne more povleči držav iz krize.

Bistvo teh novih izračunov sloni na tako imenovanem fiskalnem multiplikatorju. Ta nam pove, kakšen vpliv ima državna poraba na gospodarsko rast. Če je fiskalni multiplikator velik, na primer večji kot 1, potem se za vsak evro, ki ga porabi vlada iz državnega proračuna, gospodarska rast poveča za več kot en evro. Če pa je fiskalni multiplikator majhen, oziroma manjši kot ena, državna poraba ni imela velikega vpliva na gospodarsko rast.

Zadnji dokument MDS z naslovom »Svetovni gospodarski pregled« povzroča precej mešane občutke. Na treh straneh besedila govori v bistvu o tem, da je MDS, skupaj z drugimi mednarodnimi institucijami, kot sta Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD) in Evropska komisija, močno podcenil vpliv ostrega varčevanja na gospodarsko dejavnost. Ko se je v preteklih letih oblikovalo politike in delalo napovedi, je bilo predpostavljeno, da bo imel rez v javnih financah v višini 1% bruto domačega proizvoda za posledico padec gospodarske dejavnosti za 0,5%.

Tehnično to pomeni multiplikator 0,5%. Ko pa je MDS primerjal pretekle napovedi rasti z dejanskimi rezultati, je ugotovil, da so učinki dvakrat ali celo trikrat višji: z drugimi besedami, zniževanje javnih financ za 1% bruto domačega proizvoda zmanjšuje gospodarsko dejavnost za 0,9% ali celo za 1,7% in ne za 0,5%, kot je domneval do sedaj.

Iz navedenih rezultatov je razvidno, da so MDS in druge mednarodne institucije, popolnoma napačno pojasnjevale stvari ter svoje napovedi gradile na napačnih izračunih. Z ocenami, da bodo imeli rezi v javnih financah le relativno majhen vpliv na gospodarsko dejavnost, so dajale evrop-

vija, da so absolutne vrednosti za multiplikatorje celo višje od tistih, ki so omenjene v njegovem Svetovnem gospodarskem pregledu. Krčenje javnih financ v višini 1% bruto domačega proizvoda, ki se ga izvaja v razmerah gospodarske recesije in ki temelji na rezanju odhodkov, bo v primeru evroobmočja zmanjšalo gospodarsko dejavnost za 2,5 odstotka. To dejansko pomeni, da bo tovrstna javnofinančna konsolidacija primanjkljaj celo povečala, namesto, da bi ga znižala! V skladu z zmanjševanjem gospodarske dejavnosti bodo javni prihodki upadli, ob tem pa se bodo povečala izplačila nadomestil za brezposelnost.

Direktorica MDS Christine Lagarde in predsednik Svetovne banke Jim Yong Kim na zasedanju v Tokiu, oktobra lani, na katerem je MDS predstavil rezultate analize, ki kažejo, da ostro varčevanje ne vodi iz krize.

skim vladam slabe usmeritve in jih s tem potisnile v preostro varčevanje. Slednje je razblinilo že tako krhko okrevanje v Evropi in ga pretvorilo v ponovno recesijo.

Poleg tega pa vodstvo MDS v Tokiu s priznanjem napačnih ocen ni povedalo vsega. Zamolčalo je, da je MDS že pred tem opravil raziskavo o tem, v kolikšni meri so fiskalni multiplikatorji odvisni od časa in gospodarskih razmer. Ta raziskava, ki je bila kot delovni dokument MDS objavljena lansko poletje, je pravzaprav uničujoča za tradicionalna in prevladujoča priporočila glede politike javnih financ in ostrega varčevanja.

Prvič, delovni dokument MDS diskreditira dosedanje prepričanje, da je finančna konsolidacija lahko uspešna le, če države klestijo javne in socialne izdatke. MDS sedaj ugotavlja, da so, še posebej v času gospodarske recesije, odhodkovni multiplikatorji tudi do desetkrat višji kot davčni multiplikatorji. To pomeni, da bo imela konsolidacija javnih financ, ki prvenstveno temelji na odhodkovni strani, bistveno večje negativne učinke na gospodarstvo, kot pa konsolidacija, ki temelji na dvigu davkov.

Drugič, delovni dokument MDS ugot-

Navedene ugotovitve so za evroobmočje v tem trenutku zelo pomembne: številne države članice se namreč v tem trenutku že soočajo z recesijo in so kljub dose- danjim občutnim rezom v javne finance, zaradi soglasja o evropski ekonomski politiki, prisiljene reze v javnih financah ponovno okrepiti. Vendar pa izračuni MDS kažejo, da to pomeni spoštovanje nerealnih ciljev glede primanjkljaja, saj je past začarane spirale očitno že tukaj.

Pomembno je tudi obdobje, v katerem skušajo države znižati javnofinančni primanjkljaj pod 3 odstotke. Po mnenju nekaterih ekonomistov imajo agresivni programi javnofinančne konsolidacije, ki pospešujejo zategovanje pasu v javnih financah, na začetku bolj krute in daljše negativne učinke na gospodarske rezultate, kot pa postopna konsolidacija. Za gospodarstvo je nedvomno cenejše, če se na primer v obdobju štirih let vsako leto sooča z javnofinančnim rezom v višini 0,5% bruto domačega proizvoda, kot pa z enkratnim rezom v višini 2% bruto domačega proizvoda.

Delovni dokument MDS gre celo še dlje in uničuje mit, da je trda in ostra javnofinančna konsolidacija nujno potrebna in

neizbežna za obnovitev zaupanja finančnih trgov, kljub temu, da povzročila recesijo. Pri tem delovni dokument uporablja simulacijo, v kateri obravnava državo s 120 odstotnim deležem javnega dolga v bruto domačem proizvodu, ki se odzove na negativni šok na svoje gospodarstvo z javnofinančnim omejevanjem v višini 5 odstotkov BDP v obdobju enega leta in pol ter s finančno konsolidacijo, ki temelji zgolj na omejevanju javne porabe. Simulacija kaže, da se javni dolg v tem primeru še naprej povečuje. Razlog za to je povezan s tako imenovanim učinkom »imenovalca« (spodnjega števila v ulomku). Tudi če je letni primanjkljaj, ki je del »števec« (zgornjega števila v ulomku) zmanjšan, ta politika javnofinančne konsolidacije povzroči dolgotrajno recesijo, ki sproži upadanje nominalnega bruto domačega proizvoda, ki je v »imenovalcu«, in s tem poviša dolg v razmerju do bruto domačega proizvoda, namesto, da bi ga znižal! Po štirih letih je dolg v razmerju do bruto domačega pro-

izvoda še vedno za 14 odstotkov bruto domačega proizvoda višji v primerjavi z drugim scenarijem, po katerem se konsolidacija izvaja na postopen način in enakovredno temelji na zmanjšanju odhodkov ter na zvišanju davkov.

Namesto tega, da bi spravili dinamiko javnofinančnega primanjkljaja pod nadzor, ostro varčevanje torej povzroči, da je gospodarstvo celo še bolj občutljivo na poslabšanje razmer na trgu. Kljub agresivni konsolidaciji finančni trgi namreč ugotovljajo, da se delež dolga v razmerju do bruto domačega proizvoda nenehno povečuje, zato izgubijo zaupanje in prodajajo državne obveznice pod ceno ter tako potiskajo obrestne mere navzgor, kar vodi do popolnoma nevzdržne dinamike dolga.

Delovni dokument MDS pošilja politikom resna opozorila, naj takoj končajo z ostro varčevalno politiko in naj prenehajo s krčenjem socialnih pravice in javnih storitev. Opozarja jih, naj sredi gospodarske recesije ne zmanjšujejo javne porabe in naj

zmanjševanje javnofinančnega primanjkljaja načrtujejo na daljše časovno obdobje. Na žalost pa se bo, kot vse kaže in navkljub vse večjemu soglasju o negativnem vplivu splošne konsolidacije v času krize, ta evropska strategija izhoda iz krize nadaljevala. Zato ni razloga, da bi verjeli v okrevanje evroobmočja v letošnjem letu, saj bodo isti vzroki povzročali iste posledice.

Varčevalni programi, ki so jih vlade izvajale v lanskem letu bodo še naprej upočasnjevali gospodarske rezultate v vseh državah evroobmočja. Za letošnje leto so bili proračuni v parlamentih že izglasovani in zato se bodo izvajali novi ostri varčevalni ukrepi. Tudi naš parlament je že sprejel ostro naravnani varčevalni proračun, ki ga je predlagala vlada. Očitno je, da se našega ministra za finance, ki se je udeležil rednega letnega zasedanja MDS in Svetovne banke v Tokiu resna opozorila MDS in priznanje napake v izračunih, niso niti najmanj dotaknila.

Pavle Vrhovec

Tudi v letu 2013 krizi še ni videti konca

IZ KRČA LE Z DOBRIMI NALOŽBAMI

Z letom 2013 se začena že peto leto krize, ki jo imamo vsi že vrh glave, a ji vsaj letos še sploh ni videti konca. Če osvežimo gospodarske napovedi: gospodarstvo se nam bo letos, tako kot lani, skrčilo za dva odstotka, kar pomeni, da smo od začetka krize izgubili približno desetino gospodarske moči in padli na raven iz leta 2003.

Česa pa odobnega na teh prostorih še nismo doživeli. Res je, imeli smo krizo ob osamosvojitvi, a tedaj se je takrat žilavo slovensko gospodarstvo v dveh letih pobralo in od leta 1993 do vključno 2008 smo vseskozi beležili zelo spodbudne, povprečno štiri do petodstotne stopnje gospodarske rasti. Ko se je recimo pred desetimi leti, leta 2003, slovenski BDP povečal le za dobra dva odstotka, so nekateri govorili že o gospodarski krizi in recesiji. Temu se zdaj lahko le kislom nasmehujemo. Ko bomo vnovič imeli dvoodstotno letno gospodarsko rast, bo to že kar lep dosežek. Tako nizko smo zdaj padli.

K usihanju že tako nizke gospodarske rasti so lani prispevali tudi znameniti vodni varčevalni ukrepi, ki so precej znižali državno in zasebno porabo. Močno so upadle tudi naložbe, ki edine lahko prinesejo razvoj, zaradi težav v bančnem sistemu se krčijo tudi posojila podjetjem.

Posledice takih gospodarskih trendov zadnjih let so naravnost katastrofalne. Slovenski potencial za gospodarsko rast, ki je v boljših časih znašal približno štiri odstotke letno, je zdaj praktično nikakršen, ugotavljajo celo na vladnem uradu za makroekonomske analize in razvoj.

Ena od redkih dobrih stvari, ki se nam dogaja zadnje tedne, je znižanje pribitkov na slovenske državne obveznice in s tem pocenitev zadolževanja na tujem. Je k te-

mu prispevalo sprejetje pokojninske reforme, ki izboljšuje srednjeročno in dolgoročno vzdržnost javnih financ? Deloma tudi, sicer pa se ta čas, po zvišanju bonitetne ocene Grčiji sredi lanskega decembra, znižujejo obrestne mere vsem drugim državam, tudi tistim problematičnim iz skupine PIGS.

Prav nobene potrebe ni, da bi prodajali podjetja, kot so Telekom, Petrol ali Zavarovalnica Triglav, ki z domačimi lastniki ustvarjajo dobiček, plačujejo davke in zaposlujejo.

Delno se je lani znižal tudi javnofinančni primanjkljaj, ki je konec leta 2011 znašal 6,4 odstotka BDP, po zadnjih podatkih pa je zdrsnil na 4,3 odstotka BDP. Zniževanje primanjkljaja je posledica dejstva, da se javni izdatki znižujejo še bolj (medletno za - 4,8 odstotka), kot pa javnofinančni prihodki (-1 odstotek medletno). To je posledica znamenitega Zakona za uravnoteže-

nje javnih financ. S tem kontroverznim zakonom se krčijo vse pomembnejše skupine izdatkov razen plačila obresti za najeta državna posojila. To zmanjšanje porabe se je seveda odrazilo tudi na lanskem znižanju življenjskega standarda v Sloveniji in vnovičnem odmiku od povprečja razvitosti Evropske unije.

V letu 2013 je tako Slovenija le še blede senca nekdanje zgodbe o uspehu. Gospodarski vzorec, ki nas je poganjal skozi 20 let tranzicije, se je povsem izčrpal, slabi politični upravljavci, tajkuni in plenilske elite so s pomočjo državnih bank osiromašili državo in jo potisnili za desetletje nazaj. Ključno aktualno vprašanje je, kako naj slovenska družba in gospodarstvo ustvarita potencial za solidno, recimo 2 do 3-odstotno rast v letih, ki prihajajo. Če vlada namerava spodbuditi rast s prodajo dobrih državnih podjetij, je to zelo slaba popotnica za izhod iz krize.

Podjetja, kot so Telekom, Petrol ali Zavarovalnica Triglav, če naštejemo le nekatere, namreč zdaj z domačimi lastniki ustvarjajo dobiček, plačujejo davke in zaposlujejo in ni prav nobene potrebe, da jih prodajamo, saj so očitno dobro upravljana. Če že, je bolj smiselno prodati podjetja in banke, ki že leta prinašajo izgubo, pa čeprav bi bila morda prodajna cena zanje le en simbolični evro. Še najboljše pa bi bilo, če bi k nam privabili napredna tuja industrijska podjetja. Lep primer tega je ponudba družbi BMW, da zgradi novo tovarno na območju propadlega mariborskega Tama. Take vrste naložb, s kvalitetnimi delovnimi mesti v okviru ugledne korporacije, bi namreč ustvarile še nova delovna mesta v obrti in malih podjetjih in bi Sloveniji najbolj pomagale, da se izkoplje iz krize.

Matija Kranjc

Posvet »Etika in zdravo delovno okolje – absentizem, korupcija in zaščita posameznika«

OSVEŠČANJE JAVNOSTI

Komisija za preprečevanje korupcije je sredi decembra organizirala posvet na temo »Etika in zdravo delovno okolje – absentizem, korupcija in zaščita posameznika«. Na njem so sodelovali strokovnjaki s področja etike, zdravja in varnosti pri delu, ekonomije, sociologije in prava, ki sta jih na začetku slavnostno nagovorili namestnica predsednika komisije za preprečevanje korupcije dr. Liljana Selinšek in varuhinja človekovih pravic dr. Zdenka Čebašek-Travnik.

Korupcija po besedah Selinškove najbolj cveti v nezdravem delovnem okolju, saj se jo zaposleni ne upajo prijaviti, da ne bi postali žrtve mobinga. Za preprečevanje korupcije je po njenih besedah še kako pomemben razvoj znanja in osveščanje o pomembnosti javne etike in integritete pri krepitvi odgovornosti za skupne vrednote, kar v temeljnih načelih in konkretnih določbah poudarjata tako konvencija Združenih narodov proti korupciji kot Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije. V zvezi s tem je omenila, da je komisija za preprečevanje korupcije v letu 2012 sklenila dva pomembna projekta. Prvi je trajal od leta 2009 in je bil dokončan z izdajo monografije oziroma zbornika prispevkov »Javna etika in integriteta: odgovornost za skupne vrednote«. V uvodu monografije je poudarjen pomen človekovega dostojanstva in znanja, ki je samo po sebi vrednota in neločljiv del poti v boljše ter srečnejšo prihodnost.

Kot je dejala Selinškova je protikorupcijska komisija z željo, da bi s skupnimi prizadevanji razvili znanje in spodbujali odgovor-

nost za človekovo dostojanstvo v delovnem okolju v javnem in zasebnem sektorju, v letih 2010, 2011 in 2012 s soorganizatorji pripravila tudi posvete o obvladovanju absentizma, diskriminacije, trpinčenja in korupcije. Z njimi so prispevali k celostnemu pristopu pri obvladovanju omenjenih pojavov, hkrati pa so prišli tudi do novih spoznanj, kako spodbujati etično in zdravo delovno okolje, ki so jih strnili v vsebinsko bogata gradiva.

Na posvetu so opozorili, da je brez zdravega delovnega okolja vsakršno govorjenje o učinkovitosti in uspešnosti poslovanja zgolj utopija, saj skrhani odnosi in nespoštovanje človekovega dostojanstva vodijo v konflikte, ki zavirajo razvoj.

Zdravo delovno okolje je možno le v zdravem družbenem okolju.

Varuhinja človekovih pravic Zdenka

no do sebe in pacienta in neetično do zdravstvene zavarovalnice? Ali je etično, da detekтиви delavcem na bolniškem dopustu sledijo in jih tajno fotografirajo? Ali je etično, da delodajalcem pri nas velikokrat uspe izvedeti, zaradi kakšne diagnoze so delavci na bolniškem dopustu, čeprav tega ne bi smeli izvedeti? Zakaj v takšnih primerih nihče ne ukrepa? Po besedah varuhinje je komisija za posvet izbrala zelo aktualno temo. S takšnimi posveti institucije nadzora, v katerih oblast vidi grenke pilule, kažejo, da niso pozabile na tiste, zaradi katerih so bile ustanovljene.

Pomočnik predsednika komisije za preprečevanje korupcije Bečir Kečanović je opozoril, da je ravno zaradi tega, ker imajo absentizem, mobing in korupcija iste vzroke, treba te pojave proučevati in obravnavati interdisciplinarno.

Učinkovitost brez upoštevanja vrednot ne zadošča

O etiki in dobrem upravljanju v javni upravi je spregovorila Polonca Kovač iz fakultete za upravo. Opozorila je, da se razmere hitro spreminjajo, zato stare klasične metode v upravljanju ne rešujejo problemov. Nezdravo delovno okolje je tudi posledica slabega upravljanja. Razmerja med akterji v družbi se namreč hitro spreminjajo. Danes za reševanje problemov v družbi ni več pri-

Kdor je »zafural« eno podjetje, prelahko ustanovi drugega

Na posvetu je vodja delovne inšpekcije na Inšpektoratu za delo Jasmina Rakita Cencelj predstavila konkreten primer, ki kaže na to, kako nekateri delodajalci izkoriščajo dejstvo, da lahko enostavno ustanovljajo nove gospodarske subjekte, če tudi so eno ali več podjetij že spravili v stečaj.

Delodajalec, ki že dlje časa delavcem ni izplačeval plače in poravnal prispevkov za socialno varnost, je več delavcem samovoljno, brez njihove vednosti, prekinil delovno razmerje ter jih prezaposlil na drug pravni subjekt. Delodajalec delavcem ni dal odpovedi pogodbe o zaposlitvi v pisni obliki, temveč jih je brez njihove vednosti samo odjavil iz zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja in jih ponovno prijavil v zavarovanje pri drugi družbi. Ta družba (novi delodajalec) pa jim kasneje tudi ni izplačala plač in poravnala prispevkov za socialno varnost.

V konkretnem primeru je Inšpektorat RS za delo obravnaval vse kršitve in tudi ustrezno ukrepal, oškodovanca, ki je kršenje delovnopravne zakonodaje prijavil, pa so o ugotovitvah in ukrepih Inšpektorata RS za delo obvestili, hkrati pa so mu nudili tudi strokovno pomoč glede izterjave denarnih terjatev. O svojih ugotovitvah je inšpektorat obvestil še policijo in Komisijo za preprečevanje korupcije. Delavec je zoper delodajalca na Delovno in socialno sodišče vložil tožbo, s katero je tudi uspel. Kljub pravnomočni sodbi v korist delavca pa delavec z izvršbo ni uspel, saj podjetje že od začetka obstaja naprej praktično ni razpolagalo z nikakršnim premoženjem. Zoper podjetje pa se je začel tudi postopek izbrisa iz sodnega registra brez likvidacije.

T. K.

stojna in odgovorna samo vlada, temveč morajo pri tem sodelovati vsi, ki se jih problemi tičejo. Velikokrat problemov ni mogoče rešiti samo s pravom, ki ga je običajno preveč, temveč večplastno, pri čemer je treba izhajati zlasti iz človekovega osebnega dostojanstva. Gola učinkovitost uprave brez upoštevanja vrednot ne zadošča več.

Za primer je Kovačeva uporabila spontane proteste, ki v teh dneh pretresajo naša mesta. Ali so ilegalni in nelegitimni, ker niso prijavljeni? Nasprotno. Protesti so legitimi, saj je združevanje in mreženje ljudi preko spletnih omrežij nek novi vzorec oziroma družbeni pojav. Z vidika načel dobre uprave je nelegitimen zakon, ki ureja to področje, zato ga je treba spremeniti.

Evropski varuh človekovih pravic je zaradi tega redefiniral odgovornost in kodeks javnih delavcev. Raziskave kažejo, da je pri nas na področju upravljanja v državi, občinah in podjetjih še veliko zastarelega. Velikokrat je učinkovitost pred demokratičnostjo, uradnik je obravnavan kot računalnik in ne kot človek z lastno osebno integriteto, predpisi se prekrivajo, politika se vmešava v upravljanje, marsikdaj pa je problem tudi nizka kultura strank.

Družba potrebuje terapijo

Kakšne posledice puščata slabo upravljanje in nezdravo delovno okolje na zdrave ljudi v zasebnem in javnem sektorju, je predstavila predstojnica kliničnega inštituta za medicino dela, prometa in športa Metoda Dodič Fikfak. Po njenih besedah se v kriznih časih poveča prezentizem (delavci ne upajo na bolniško, ker se bojijo izgube dela), število zelo hudo bolnih ljudi, ki potrebujejo dolgotrajno zdravljenje, pa se poveča, saj se niso začeli zdraviti pravočasno. Raziskave kažejo, da se zadnja leta

natanko to dogaja tudi v Sloveniji. Kot je dejala Dodič Fikfakova podatki o bolniški odsotnosti v policiji, obrambi, sodstvu in javni upravi kažejo na nezdravo delovno okolje, zlasti v letih 2008 in 2010. »Družba potrebuje terapijo«, je dejala. »Zlasti v javnem sektorju je nujno spremeniti način dela, sicer bodo sposobni odšli, intelektualna moč družbe pa se bo zmanjšala.« Ob tem je poudarila, da je slabe prakse mogoče preprečiti do te mere, da postanejo vsaj znosne.

Visoka cena nezdravega delovnega okolja

Takšne posledice slabega upravljanja in nezdravega delovnega okolja, imajo tudi ekonomsko ceno. O tem je spregovorila Maja Klun iz fakultete za upravo, ki je predstavila rezultate o ekonomskih vidikih absentizma in fluktuacije (izvedla sta jo skupaj z Janezom Staretom). Raziskava je pokazala, da je v Sloveniji na bolniški vsak dan 35 tisoč delavcev. Na leto Slovenija zaradi tega izgubi 10,3 milijona delovnih dni in 907 milijonov evrov, kar pomeni dva odstotka bruto domačega proizvoda. V to pa niso všteti stroški prezentizma, ko delavci na delovnem mestu ne delajo, ki tudi niso majhni.

Zaradi nezdravega delovnega okolja delavci pogosto menjavajo zaposlitev. Letna stopnja fluktuacije (odstotek ljudi, ki so v zadnjih treh mesecih zamenjali zaposlitev) znaša 4,4 odstotka. Ocenjeni stroški fluktuacije na letni ravno znašajo od 2,2 do 3,4 milijona evrov, saj imajo delodajalci vedno nove stroške z uvajanjem delavcev v delo. Za zmanjšanje fluktuacije je najbolj pomembno zaupanje delavcev v vodstvo.

Vodja delovne inšpekcije na Inšpektoratu za delo Jasmina Rakita Cencelj je opozori-

la, da se v času svetovne gospodarske in finančne krize iz najrazličnejših razlogov izgublja osnovne vrednote, kar vodi v neodgovornost in izkoriščanje, zato je za vzpostavitev ustreznega stanja, v katerem bo omogočeno dostojno delovno okolje, zelo pomembno tudi medsebojno povezovanje institucij z različnih delovnih področij, ki lahko s svojim delovanjem prispevajo k spremembi miselnosti subjektov, ki takšnega okolja ne zagotavljajo.

Rakita Cencelj je opozorila tudi na kršitve delovnopravne zakonodaje s strani posameznih delodajalcev. Razmere na tem področju niso dobre. K takšnemu stanju pripomore tudi zelo enostavno ustanavljanje gospodarskih subjektov in dejstvo, da ni upravnopravnih ali poklicno pravnih omejitev, ki bi stečajnim dolžnikom preprečile vnovično vodenje podjetja. »Posledice enostavnega ustanavljanja gospodarskih subjektov brez omejitev ponovnega ustanavljanja v primeru stečaja in hkratnega kršenja delovnopravne zakonodaje so družbeno nevarne in na tem področju je treba pretehtati pravice delavcev glede na svobodno gospodarsko pobudo in skladno s tem prepovedati ustanavljanje gospodarskih subjektov določenim subjektom,« je dejala.

Posvet je prispeval k interdisciplinarni osvetlitvi problematike etike v delovnem okolju in s tem tudi k osveščanju javnosti, da je temeljne etične vrednote in človekove pravice treba spoštovati tudi v delovnem okolju. Brez zdravega delovnega okolja je vsakršno govorjenje o učinkovitosti in uspešnosti poslovanja zgolj utopija, saj skrhani odnosi in nespoštovanje človekovega dostojanstva vodijo v konflikte, ki zavirajo razvoj.

Tomaž Kšela

Pravnik odgovarja

Piše: Gregor Cerar, univ. dipl. prav.

Delavca zaposlenega pri obrtniku, zanima, ali mu je delodajalec dolžan zagotoviti zaščitna delovna sredstva (očala za brušenje, rokavice, čevlje in delovno obleko) in na kakšno časovno obdobje je upravičen do njihove zamenjave.

Zakon o varnosti in zdravju pri delu določa, da so vse dolžnosti delodajalca, ki so predmet zakona in predpisov izdanih na njegovi podlagi, hkrati tudi pravice delavca v zvezi z zagotavljanjem njegove varnosti in zdravja pri delu. Delavec ima torej na podlagi zakona pravico do delovnega okolja, ki mu zagotavlja varnost in zdravje pri delu.

Delavec mora pri delu spoštovati in izvajati ukrepe za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu, prav tako pa mora delo opravljati s tolikšno pazljivostjo, da varuje svoje življenje in zdravje ter življenje in zdravje drugih oseb. Uporabljati mora varnostne naprave in osebno varovalno opremo, v skladu z njihovim namenom in navodili delodajalca, pazljivo ravnati z njimi in skrbeti, da so v brezhibnem stanju.

Delodajalec je dolžan delavce ustrezno usposobiti in uvesti v delo, tako da lahko delavci delo opravljajo varno in zdravo. Prav tako mora delodajalec pisno oceniti tveganja, katerim so delavci izpostavljeni ali bi lahko bili izpostavljeni pri delu. Zakon glede

tega predpisuje postopek, ki obsega identifikacijo oz. odkrivanje nevarnosti, ugotovitev, kdo bi lahko bil izpostavljen identificiranim nevarnostim, izdelavo ocene tveganja, v kateri sta upoštevana verjetnost nastanka nezgod pri delu, poklicnih bolezni oziroma v zvezi z delom in resnost njihovih posledic. Prav tako mora delodajalec sprejeti odločitve ali je tveganje sprejemljivo in odločitev o uvedbi ukrepov za zmanjšanje nesprejemljivega tveganja.

Delodajalec mora zagotavljati varnost in zdravje pri delu na podlagi in v skladu z izjavo o varnosti z oceno tveganja, predvsem tako, da poveri opravljanje nalog varnosti pri delu strokovnemu delavcu, izvajanje zdravstvenih ukrepov pa izvajalcu medicine dela, da obvešča delavce o uvajanju novih tehnologij in sredstev za delo ter o nevarnostih za nezgode, poklicne bolezni in boleznih povezane z delom, ter da izdaja navodila za varno delo, usposablja delavce za varno in zdravo delo, zagotavlja delavcem varovalno opremo in njeno uporabo, če sredstva za delo in delovno okolje kljub varnostnim ukrepom ne zagotavljajo varnosti in zdravja pri delu, z obdobjimi preiskavami škodljivosti delovnega okolja preverja ustrezne delovne razmere, z obdobjimi pregledi in preizkusi delovne opreme preverja skladnost s predpisi o varnosti in zdravju pri delu ter zagotavlja varno delovno okolje in uporabo varne delovne opreme.

Torej, nesporno je, da je delavec upravičen do zaščitne delovne opreme kot tudi do njene menjave, ki pa je odvisna od vrste opreme in od tega, kako so te zadeve urejene pri delodajalcu v njegovi izjavi o varnosti z oceno tveganja.

Anketa med zaupniki Sindikata obrti in podjetništva Slovenije

DRAGOCEN JE VSAK ČLAN

Delegati na nedavnem 10. kongresu Sindikata obrti in podjetništva Slovenije (SOPS) so veliko pozornosti posvetili nadaljnji krepitvi svojega sindikata, ki se v socialnem dialogu z delodajalskimi organizacijami zavzema za pravice in interese 130.000 delavcev v obrti, podjetništvu in malem gospodarstvu. O tem, kako v SOPS pridobiti nove člane in kako okrepiti njegovo moč in vpliv v socialnem dialogu na vseh ravneh, smo se pogovarjali z nekaterimi zaupniki tega sindikata, ki so bili tudi delegati na kongresu.

Socialni dialog je za razvoj obrti nujen

Matjaž Podvinski, Novo mesto: »Za to, da bomo postali bolj učinkoviti, bomo morali posodobiti metode svojega dela. Nujno bomo morali v svoje vrste pritegniti tudi nove člane, zlasti mlajše. Marsikateri

Matjaž Podvinski

delavec se ne vključi v sindikat tudi zaradi tega, ker nekateri delodajalci neupravičeno kažejo negativen odnos do sindikata. Delavci se bojijo, da bi se delodajalcu zamerili, če bi se sindikalno organizirali. Menim, da bi moral sindikat in delodajalske organizacije dobro sodelovati na vseh ravneh, saj imajo s članstvom v svojih vrstah probleme tudi delodajalske organizacije. Za razvoj obrti in podjetništva pa lahko največ naredimo s socialnim dialogom in s skupnimi močmi.«

Nekdo se za pravice delavcev mora boriti

Silva Čujk, Ljubljana: »Pravice, ki jih imamo delavci, nam niso same od sebe dane. Nekdo se za njih mora boriti in jih ščititi. To je sindikat. Marsikateri delavec v obrti se danes ne včlani v svoj sindikat, ker gleda na vsak evro in težko plača članarino, čeprav ni visoka, saj so plače nizke.

Vendar pa moramo vedeti, da bi bile brez sindikata plače in pravice delavcev še manjše. Zato je za sindikat dragocen vsak član. Veliko delavec naredi že s tem, da se včlani v sindikat in na ta način podpira borbo za delavske pravice.«

Silva Čujk

Delavcem nobena pravica ni podarjena

Alojz Jerman, Novo mesto: »Opažam, da med delavci ni dovolj interesa za delo v sindikatu. Včasih, ko je sindikat skrbel še za izlete, družabna srečanja in podobno, je bilo tega interesa več. Sedaj, ko se sindikati borijo za pravice delavcev, pa je tega intersa manj. Marsikdo se sprašuje samo, kaj bo imel od tega, če bo član sindikata. Dejansko pa bi se morali delavci vprašati, kaj vse bomo zgubili, če se za svoje pravice ne bomo borili. Dandanes delavcem nobena pravica ni podarjena. Vse si moramo izboriti. V tej borbi pa je lahko sindikat toliko bolj uspešen, kolikor več članov ima.«

Alojz Jerman

Nekatere pravice bi morale veljati samo za člane

Jože Kamničar, Maribor: »Nekateri delavci menijo, da nimajo nič od sindikata, hkrati pa pozabljajo, da bi brez sindikata imeli vsi delavci, tudi oni sami, mnogo manj pravic. Če se sindikati ne bi nenehno borili proti zmanjšanju delavskih pravic, bi nam jih v teh kriznih časih že povsem oklestili. Samo spomnimo se, kaj so nam že vse hoteli vzeti, pa smo se potem sindikalisti temu uspeli

postaviti po robu in obraniti delavske pravice. Problem sindikatov pa je, da vse pravice, ki jih izborimo člani sindikata, veljajo tudi za druge. Nekatere pravice bi morale veljati samo za člane, ki plačujejo članarino. Res pa je, da imamo člani SOPS že sedaj kartico ugodnosti ZSSS, brezplačno pravno pomoč, pravico do solidarnostne pomoči in še nekatere druge ugodnosti, ki nam jih nudi sindikat. Če želimo pridobiti nove člane, jim bomo morali ponuditi še dodatne ugodnosti, za pridobivanje članov pa bomo morali uporabiti sodobnejše metode. Pri pridobivanju novih članov bi nam lahko bolj stali ob strani tudi delodajalci, s katerimi sklepamo kolektivno pogodbo. Urejen socialni dialog je tudi v njihovem interesu.«

Jože Kamničar

Pomembno je pridobivanje članov v lastnem okolju

Stanislava Berlak, Velenje: »Vsak lahko največ naredi za pridobivanje novih članov v okolju, v katerem dela in živi. Sama si v svojem delovnem okolju prizadevam pridobivati nove člane. Zdi se mi, da sem pri tem kar uspešna. Predvsem si moramo prizadevati, da bi se v naš sindikat vključili mladi, ki se na novo zaposlijo. Največ, kar ima delavec od sindikata je, da ga sindikat ščiti, še zlasti takrat, ko je v težavah. S sindikatom je podobno kot z zavarovanjem pred požarom: nihče si ne želi, da bi ga prizadel požar. Če ga prizadene, pa mu bo brez zavarovanja še mnogo težje.«

Stanislava Berlak

T. K.

Protesti in ljudske vstaje se nadaljujejo tudi v letu 2013

NEPOSREDNA DEMOKRACIJA

Spontani protesti in ljudske vstaje, ki so konec lanskega leta pretresla domala vsa večja slovenska mesta, se letos nadaljujejo. Prve demonstracije proti razgradnji socialne države in proti tiriranju varčevalnim ukrepom so 17. novembra v Ljubljani organizirali sindikati, na njih pa se je zbralo 30.000 demonstrantov iz vse Slovenije.

Kmalu nato so se v Mariboru začele vrstiti spontane demonstracije za odstop mariborskega župana Franca Kanglerja pod parolo »Gotof si«. Nato so se demonstracije pod parolami »Fertik si«, »Iberžen si«, »Ejga, konc je« in podobnimi gesli, na katere so ljudi pozivali skupine na medmrežju, kot požar razširile po

vseh večjih mestih v Sloveniji: od Ljubljane, Celja in Kopra do Murske Sobote, Novega mesta, Jesenic in Raven na Koroškem. Lani so protesti dosegli vrhunec 21. decembra na vseslovenski vstaji, na kateri je na tisoče demonstrantov v Ljubljani in drugih slovenskih mestih zahtevalo odstop vlade.

Nekateri so pričakovali, da bodo po božično-novoletnih praznikih protesti zamrli, vendar se to ni zgodilo. Že takoj po odstopu mariborskega župana na zadnji dan lanskega leta, so se na začetku novega leta na medmrežju pojavili pozivi k demonstracijam za odstop celotnega mestnega sveta v Mariboru 7. januarja. Prav tako so facebook skupine napovedale 2. vseslovensko vstajo za 11. januar v Ljubljani in drugih večjih slovenskih mestih.

Za razliko do prejšnjih demonstracij so se na začetku leta 2013 začele jasneje oblikovati zahteve demonstrantov, facebookovci iz Maribora pa so na medmrežju izvedli celo volitve, na katerih so izbrali glasno-govornike svojega gibanja.

Nekaj facebook skupin je pripravilo manifest protestnega gibanja. V njem uvodoma ugotavljajo, da je slovenska politična elita povsem izgubila zaupanje državljanov, da vlada sprejema ukrepe, ki nimajo podpore naroda ter da je za ponovno vzpostavitev zaupanja potrebna temeljita prenova političnega prostora v Sloveniji.

Zato zahtevajo takojšen odstop trenutne vlade, imenovanje prehodne vlade, na čelu katere bo oseba, ki ima nesporno moralno integriteto in razpis predčasnih volitev v šestih mesecih od imenovanja prehodne vlade.

Od prehodne vlade pa zahtevajo, naj

Utrinek z enega izmed protestov v Mariboru

takoj preneha z uničevalno politiko varčevalnih ukrepov po diktatu evropske finančne elite. Prav tako zahtevajo, naj izvede hitro in učinkovito spremembo zakonodaje in organizacije sodnega sistema, s katero bo prišlo do sojenja in zaplembe premoženja vsem, ki so v Sloveniji v zadnjih 20 letih izvršili krajo skupnega premoženja in uničili nekdanj cvetoča podjetja in gospodarstvo. Terjajo tudi spremembe volilne zakonodaje, ki bo bistveno povečala vpliv državljanov in državljanov na sestavo dr-

žavnega zbora. Zahtevajo tudi, naj prehodna vlada uveljavi spremembe zakonodaje, ki bodo izenačile položaj parlamentarnih, zunajparlamentarnih in nestrankskih gibanj in na ta način odprla možnost za to, da v slovenski politični prostor vstopijo nove ideje, nove sile in novi ljudje. Posebej odločno zahtevajo tudi, naj prehodna vlada v pravni red vpelje inštrument ljudske nezaupnice in druge prvine neposredne demokracije.

T. K.

Mesarija Prunk proizvaja in prodaja mesne izdelke pod lastno blagovno znamko

KAKOVOST IN TRADICIJA

Podjetje Postojnske mesnine je oktobra lani v predelu Štaloni pri Dobrovem odprlo vrata nove prodajalne in tako pripeljalo blagovno znamko Prunk tudi v Goriška brda. O dejavnosti podjetja smo se pogovarjali z lastnikom Markom Prunkom.

Marko Prunk ima v lasti tri podjetja: Mesarijo Prunk, Postojnske mesnine in Prunk Carni. Na pot samostojnega podjetništva je stopil pred tridesetimi leti, ko je kot poslovodja lastniško prevzel mesnico v Lokvi na Krasu. V naslednjih letih je odprl mesnico v Divači, istočasno pa je v Lokvi, na lokaciji kjer je stala stara mesnica, rasel nov proizvodni obrat za predelavo svežega mesa, s sodobno urejeno zorilnico za pospešeno zorenje mesa v nadstropju in novo mesnico v pritličju.

Dejavnost Mesarije Prunk je predelava in prodaja mesa ter proizvodnja trajnih in poltrajnih mesnih izdelkov pod lastno blagovno znamko Prunk. Njihovi izdelki so pripravljani po starih, preizkušenih receptih, katere pa tudi vseskozi izboljšujejo ter prilagajajo novim okusom in zahtevam strank. Da bi izdelki znamke Prunk dosegli še širši krog potrošnikov, so v sklopu novega proizvodno-poslovnega obrata v Lokvi uredili še gostinski lokal. »Vizija podjetja Mesarija Prunk je obdržati položaj

srednje velikega mesnega predelovalca in postati vodilno tovrstno podjetje v Sloveniji, z visoko stopnjo izvozne usmerjenosti na trge EU in bivše Jugoslavije,« je poudaril Marko Prunk.

Marko Prunk: »Vizija podjetja Mesarija Prunk je obdržati položaj srednje velikega mesnega predelovalca in postati vodilno tovrstno podjetje v Sloveniji, z visoko stopnjo izvozne usmerjenosti na trge EU in bivše Jugoslavije.«

Od leta 2009 imajo Prunkovi v lasti še klavnico v Postojni in podjetje Postojnske mesnine, ki ima že vrsto let registrirano dejavnost, znanje, delovni potencial ter utečene poti za zakol, odkup in prodajo živine.

»Z razširitvijo naše dejavnosti smo zaozkrožili ponudbo vse od rejca do potrošnika in pridobili na kvaliteti proizvodov,« je povedal Prunk.

Do sedaj imajo že deset maloprodajnih enot na ljubljanskem, postojnskem, kraškem in goriškem območju (v Kanalu, v Desklah, v Ajdovščini na tržnici, v trgovini Mlinotest v Ajdovščini, v Dornberku, v Izoli na tržnici, v Divači, v Lokvi, v diskontu v Postojni in v marketu Prunk Brda). Še posebej so ponosni, da so s kakovostjo mesa in mesnih izdelkov razširili tudi na italijanski trg, saj ima podjetje Prunk Carni tam že tri mesnice.

Mesarija Prunk se ponaša s certifikatom o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih živil, v minulih dveh letih je bila nominirana in je prejela priznanje za hitro rastoče podjetje, poleg tega pa še priznanje OOO Sežana za kakovost izdelkov in storitev ter inovativne dosežke in certifikat Slovenski proizvod.

Urška Testen

Mizarstvo Amek prejelo največ priznanj na sejmu Ambient

ZAUPAJO MLADIM OBLIKOVALCEM

Gospodarsko razstavišče kot organizator sejma Ambient Ljubljana tradicionalno podeljuje nagrade in priznanja za najboljše oblikovalske dosežke Deset najboljših - Top ten. Mednje se je letos uvrstila tudi tv omarica »tramek« Mizarstva Amek iz Velike Ligojne pri Vrhniki. To družinsko podjetje je prejelo še priznanje za proizvodni program, ki je nastal v sodelovanju s študenti Akademije za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani, zlato plaketo revije Naš dom in nagrado za odličnost v oblikovanju razstavnega prostora. Po sejmu smo obiskali podjetje Amek in se pogovarjali o nagradah, o razlogih zanje in še o čem.

Na vprašanje, zakaj so se priključili projektu povezave mladih oblikovalcev s proizvodnimi podjetji, je lastnik podjetja Andrija Đalič poudaril, da je vedno verjel v mlade in jim dajal priložnosti za dokazovanje. »Marsikateri ima dobre zamisli, vendar jih ne more uresničiti, ker starejši nismo dozetni zanje,« je pribil.

Lastno podjetje je odprl leta 1991, ko se je začel osip delavcev v podjetju Liko na Vrhniki, kjer je bil zaposlen 14 let. Med trajnimi presežki je bil tudi Đalič.

»Po svoje mi je ta razplet ustrezal,« je razlagal, »ker sem imel znanje in sem že dotlej doma znancem ali prijateljem naredil kakšno omaro, kakšna tla položil. Vendar je velika razlika med občasnim popoldanskim delom, z nekaj orodja, ter pravo obrtjo, od katere si življenjsko odvisen. Na svoje sem začel, ne da bi imel delavnico z ustreznimi stroji in utečene posle. Najprej sem najel manjšo delavnico v Borovnici, pa čez nekaj let bolje opremljeno v Podolnici pri Horjulu. Takrat sem tudi prijavil kot dejavnost mizarstvo; dotlej sem imel prijavljeno obrt za montažna dela.

Največ delamo masivnega pohištva, mize, stopnice, notranja vrata in notranjo opremo. Praviloma vse, kar se da izdelati iz lesa v stanovanju, razen oken.«

Andrija Đalič: »Moj moto je, da je treba dati priložnost mladim, da se dokažejo.«

Prva leta so minila v iskanju položaja na trgu?

»Natančno tako in težko se je bilo usidрати. Toda po selitvi v Podolnico se je začelo zares. Opazili so me v raznih inženiringih in dela je bilo toliko, da smo ga komaj zmogli. In tudi plačevali so, kot je treba, tja do leta 2000. Iz Podolnice smo se preselili v Veliko Ligojno, kjer sem leta 2003 kupil zdajšnjo delavnico. Intenzivno smo začeli nabavljati stroje, kajti delavnica je bila bolj prazna. Zdaj mineva deveto leto, kar delamo tukaj in odplačujemo posojilo za delavnico. Naše stranke so se v trem času zamenjale. Sprva smo delali za inženiringe in druge ustanove. Ker pa so vse bolj zamu-

jali s plačili ali sploh niso plačali, sem sodelovanje z njimi opustil ter se posvetil zasebnim naročnikom.

Pri tem se držim načela, da naredimo bodisi samo poličko ali opremo za stanovanje. Ne zavrnemo nobenega naročila, če ga le lahko izpolnimo. Veliko nam pri tem pomaga internet oziroma elektronska pošta, saj je možno dogovarjanje brez zamudnega obiskovanja strank. Seveda pa smo morali zaradi krize malo zmanjšati obseg proizvodnje.«

Zaposleni?

»Vedno sem imel zaposlenih od osem do deset delavcev. Po letu 2000 so se začeli v podjetje počasi vključevati otroci, najprej sin Marko, pa snaha Nina. Ker soidim, da svet stoji na mladih, jima že prepustim kar največ dela in vodenja podjetja. Zelo sem ponosen, da sta to ponudbo resno vzela in nadaljujeta moje delo.«

Zatem je pogovor zavil k letošnjemu velikemu uspehu podjetja na sejmu Ambient. In k sodelovanju z mladimi oblikovalci. Tu sta besedo prevzela Nina in Marko Đalič.

Naj spomnimo. Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije je za spodbujanje uspešnega gospodarskega delovanja kreativnih industrij ustanovila Regionalni center kreativne ekonomije. Njegova naloga je izvajanje projektov za interdisciplinarno povezovanje med kreativnimi industrijami in gospodarstvom v regiji. Na lanskem sejmu Ambient se je začel prvi projekt poslovne verige mladih oblikovalcev (študentov Akademije za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani) ter pohištvene industrije. Izbranih je bilo pet podjetij in 17 študentskih oblikovalskih projektov, ki so jih, uresničene, prikazali na letošnjem Ambientu. Največ med njimi, tri, je imelo Mizarstvo Amek: TV-omario »tramek« obli-

Splošna stavka v javnem sektorju 23. januarja

ZA OHRANITEV KAKOVOSTI JAVNIH STORITEV

Zaposleni v vseh dejavnostih javnega sektorja bodo 23. januarja stavkali. Sindikati javnega sektorja so se za splošno stavko javnega sektorja odločili zato, ker je vlada v proračunu za letošnje leto brez vsakršnega dialoga z njimi močno zmanjšala sredstva za javne izdatke, vključno z maso plač, zato javnim uslužbencem pretijo odpuščanja. Z zmanjševanjem sredstev za javni sektor po presoji sindikatov vlada razgrajuje tudi socialno državo.

Sindikati javnega sektorja so že poenotili stavkovne zahteve. Od vlade zahtevajo, naj sindikate prizna kot enakopravne socialne partnerje za dogovor o pogojih in ceni dela; naj dodatno ne zniža mase plač za javne uslužbence za leti 2013 in 2014 in odstopi od znižanja pravic javnih uslužbencev; naj odstopi od namere po zmanjševanju števila javnih uslužbencev, ki presega en odstotek na letni ravni od skupnega števila zaposlenih; naj odpravi kršitve zakona o sistemu plač v javnem sektorju in sporazuma o razrešitvi stavkovnih zahtev ter spoštuje obveznosti zagotavljanja plač javnih uslužbencev; naj utrdi socialno državo in ohrani obseg ter kakovost javnih storitev in naj plača stavko

zaradi kršitve veljavnih predpisov, kolektivnih pogodb in kolektivnih sporazumov.

Minister za pravosodje in javno upravo Senko Pličanič je na zahteve sindikata odgovoril, da sredstev za tako velik javni sektor enostavno ni ter da se je mogoče pogajati samo o načinu prilagoditve javnega sektorja.

S stavko 23. januarja se javni uslužbenci ne bodo borili samo za svoje pravice, temveč zlasti tudi za obseg, kakovost in dostopnost javnih storitev, kar pomembno vpliva na kakovost življenja prav vseh v državi. Kdor bo 23. januarja nejevoljen, ker zaradi stavke ne bo mogel priti do določene storitve javnega sektorja, bo imel odlično priložnost, da se vpraša, kakšna bo kakovost njegovega življenja, če mu bodo javne storitve v šolstvu, zdravstvu, otroškem varstvu, kulturi, javni upravi in v drugih dejavnostih trajno dostopne težje in v manjšem obsegu. Z javnimi storitvami, za katere se nam zdi že skoraj samoumevno, da jih imamo, je podobno kot z zdravjem, ki ga znamo pravilno ceniti šele, ko ga izgubimo.

T. K.

kovalca Dejana Kosa, luč »spirea« oblikovalca Blaža Habjaniča in posteljo »afternoon delight« oblikovalca Klemna Smrtnika. Omarica tramek je bila uvrščena tudi med deset najboljših izdelkov na sejmu...

Letos januarja so nas iz Regionalne razvojne agencija Ljubljanske urbane regije pozvali, da naj sodelujemo pri omenjenem projektu,« je besedo povzela Nina Indihar Đalić. »Izmed prijavljenih podjetij so izbrali pet izdelovalcev pohištva. Vsako podjetje se je predstavilo študentom in jim povedalo, kaj od njih pričakuje. Po predstavitvi idejnih osnutkov smo izbrali prototipe in jih preko poletja izdelali.«

Podjetja morajo seveda misliti tudi na možne koristi od takšnega projekta...

Nina Indihar Đalić: »V našem podjetju omogočamo tudi opravljanje šolske prakse dijakom Srednje lesarske šole iz Ljubljane.«

»Če ne bi čutili, da utegne biti sodelovanje koristno, se ne bi vključili v projekt, saj gre za izdelavo prototipov precej denarja in časa. Zato smo sodelovanje vzeli zelo resno, z izbranimi študenti smo bili ves čas v stikih.«

Kako to, da kot ekonomistka vodite pohištveni projekt?

»Že tako se zanimam za vse razpise, lani pa smo sodelovali z oblikovalcem Tonijem Kanciljo in sem že imela nekaj izkušenj o tem.

Glede na to, da sva z možem mlada in da nama je dal tast priložnost, sva hotela tudi midva dati priložnost študentom. Sem se pa temeljito posvetila organizaciji in izpeljavi tega projekta. Z možem sva temeljito razmislila, katere zamisli študentov lahko uspejo na trgu.«

In kateri izdelek je takšen?

»Vsekakor TV omarica tramek. Ta izdelek se je najbolje vklopil v naš koncept izdelave masivnega pohištva. Je pa res nekaj posebnega.«

To je na pogled težak kos pohištva...

»Tehta okoli 160 kilogramov, vendar se ga da razstaviti. Jaz sem ocenila, kaj bi si trg želel, tehnična vprašanja je pa reševal mož, s projektanti.«

Marko Đalić: »Študentom, ki so se odločili sodelovati z nami, smo jasno razložili, v kakšnih okvirjih lahko delajo: kakšen material naj uporabijo, kakšni so lahko prerezi materiala. Naslednje srečanje je bilo že pregledovanje njihovih skic in izbor najprimernejših. Sodelovanje je teklo gladko, ker študentje niso prišli z idejami, ampak smo jih mi usmerili, jim postavili jasne cilje.«

Marko Đalić: »Sodelovanje s študenti v projektu regionalne razvojne agencije je gladko teklo, saj smo jim postavili jasne cilje.«

Ali vaši zaposleni potrebujejo kaj dodatnega izobraževanja?

»Pri nas imajo zelo dobre pogoje za učenje, vsak dan delamo izdelke z drugačno logiko. Pri novo zaposlenem delavcu hitro ugotovimo, ali lahko sledi tako razgibani proizvodnji. In če ji, se pri delu vsako uro navadi oziroma nauči nekaj novega.

V našem podjetju imamo tudi pogodbo s Srednjo lesarsko šolo v Ljubljani, tako da njihovi dijaki opravljajo pri nas šolsko prakso. Vsako leto sprejmemo najmanj dva praktikanta, na praksi pa imamo tudi vajence.«

Boris Rugelj

Državni svet zaključil svoj četrty mandat

GLASNIK CIVILNE DRUŽBE

V Državnem svetu Republike Slovenije je v minulih petih letih tekkel socialni dialog med predstavniki delodajalcev in delojemalcev tudi takrat, kadar tega socialnega dialoga zaradi zaostrenih odnosov med socialnimi partnerji sicer ni bilo. To je na novinarski konferenci ob koncu četrtega mandata državnega sveta sredi decembra 2012 dejal vodja skupine delojemalcev v njem Dušan Semolič, ki je tudi predsednik največje in najbolj množične sindikalne centrale v državi - Zveze svobodnih sindi-

katov Slovenije. Temu je pritrnil tudi vodja skupine delodajalcev v državnem svetu Borut Meh. Po njegovih besedah so predstavniki delodajalcev in delojemalcev v državnem svetu s socialnim dialogom strli marsikakšen trd oreh na področjih, ki so vitalnega pomena za razvoj gospodarstva.

Sicer pa so bili člani državnega sveta v četrtem mandatu po besedah dosedanjega predsednika Blaža Kavčiča izjemno aktivni na zakonodajnem področju, saj je ob obravnavi zakonskih predlogov oblikoval

preko 2.000 mnenj, poleg tega pa je dal 15 zakonskih pobud in sprejel odločilni veto na 32 zakonov (štirikrat zakon v državnem zboru ni bil ponovno sprejet). Poleg tega je državni svet kot interesno in ne politično sestavljen del parlamenta organiziral celo vrsto aktivnosti, preko katerih je v zakonodajne postopke vključeval civilno družbo. S svojimi aktivnostmi na mednarodnem področju pa je našemu gospodarstvu pomagal odpirati vrata na tuje trge.

Na pobudo ZSSS in skupine delojemalcev v državnem svetu so člani državnega sveta predlagali tudi spremembo Zakona o jamstvenem in preživninskem skladu, na osnovi katere bi bili do sredstev iz sklada upravičeni vsi delavci, ki jim delodajalec tri mesece ne bi izplačal plač, država pa bi nato sredstva izterjala od delodajalca. Žal zakon v državnem zboru ni bil sprejet, vendar pa se sedaj kaže možnost, da bi to vprašanje uredili na drugačen način ob spremembah Zakona o delovnih razmerjih. Sindikati predlagajo, da bi plačilna lista postala pravni naslov za izvršbo. Na ta način bi delavci lažje izterjali svoje plače.

T. K.

Novi člani državnega sveta s strani delojemalcev in delodajalcev

Konec lanskega leta so potekale volitve članov državnega sveta v petem mandatu. Delojemalce bodo v državnem svetu naslednjih pet let predstavljali Dušan Semolič (vodja skupine), Oskar Komac, Drago Ščernjavič in Branimir Štrukelj.

Skupino delodajalcev v državnem svetu pa po novem sestavljajo Milan Lukić (vodja skupine), Stojan Binder, Igor Antauer in Marija Lah.

Za predsednika državnega sveta v petem mandatu so člani izvolili Mitjo Bervarja, za podpredsednika pa Stojana Binderja. Sekretar še naprej ostaja Marjan Maučec.

Sladkali smo se v čokoladnici Letras

DO KUPCEV S PREFINJENO PONUDBO

Volčji potok pri Ljubljani je sicer najbolj znan po bližnjem arboretumu enakega imena, in igrišču za golf. V naselju pa domuje tudi čokoladnica »Letras d.o.o.«, lastnikov Nataše Zupančič in Andreja Jamnika. Ustanovljena je bila 2001, z delom pa je začela leto kasneje. Tam smo se pred kratkim sladkali s čokoladicami in pogovarjali z direktorjem Janezom Zupančičem (soprogom Nataše Zupančič).

Kako, da ste se lotili prav tega področja, ob vseh čokoladnih velikanih, ki obvladujejo trg?

»Zategadelj, ker je ob industrijski ponudbi čokoladnih izdelkov na trgu še veliko prostora za obrtniški način izdelave čokolade. Mali izdelovalci namreč ponujamo čokoladne izdelke drugačnih okusov in oblik. Pri ročno izdelanih čokoladah je svoboda ustvarjanja dosti večja, kot v industriji. Tu vsaka firma ubira svojo pot pri receptih za mešanice in okuse ter pri oblikovanju. Industrije in nas sploh ne morete metati v isti koš, še surovine se razlikujejo.

Velike tovarne čokolade delajo velike serije izdelkov in pri tem težko spreminjajo recepture, oblike, okuse itd. Mi, mali, pa trg in kupce osvajamo z bolj prefinjeno ponudbo. Poznavalci in ljubitelji radi posegajo po takšnih, posebni izdelkih.

Lahko bi potegnili vzporednico z vinskimi trgovinami, na katerem ob ogromnih vinskih kletah uspevajo mali vinarji s kakovostjo in drugačno ponudbo.«

Janez Zupančič: »Na trgu je veliko prostora za iznajdljive, domiselne in kakovostne izdelovalce.«

Velika podjetja vlagajo v promocijo svojih izdelkov velike vsote in tako osvajajo trg. Kako lahko mali podjetniki prebijajo ta obrambni zid velikih?

»Enakega orožja nimamo, zato smo odvisni od kupcev, ki radi segajo po drugačnih izdelkih. Uspeh je torej odvisen od lokacije prodajalne. Če je ta postavljena tam, kjer je pretok ljudi (in možnih kupcev) velik, je tudi uspeh primeren.«

V podjetju sta zaposlena vi in soproga. Ali sta že prej delala v tej ali kakšni podobni dejavnosti?

»Po izobrazbi sva pravnik, že kot študenta pa sva se lotila izdelave marcipana, namesto da bi iskala zaslužek s pomočjo študentskega servisa. Kasneje je dejavnost zamrla, leta 2001 sva pa jo oživila.

Zdaj nas je 18 redno zaposlenih, občasno pa pomaga še prav toliko študentov. Vse je ročno izdelano in zaradi tega je pač potrebnih toliko rok.«

To pa vpliva na ceno izdelkov...

»Tako izdelana čokolada ne more biti cenejša od velikoserijskih izdelkov. Ne samo zaradi ročne izdelave in pozornosti, ki jo vlagamo v kakovost in v estetiko izdelka. Mi sicer ne sodelujemo z nobenim oblikovalcem, embalažo oblikujemo sami. Embalaža je, lahko bi dejal, posebnost, čeprav ni dodelana do najmanjše podrobnosti, kot v tovarnah čokolade.

Tudi izdelke si izmišljamo sami. Denimo, trgu smo nedavno ponudili novo slaščico, suhe fige, polnjene z belo čokolado in z okusom bazilike. Tudi embalaža ima pr morski značaj, na njej so motivi iz vasi Padna v Šavrinskem gričevju nad Koprom.«

V ponudbi imate tudi sadne likerje s čašami iz čokolade, bele, mlečne in temne...

»Sestavili smo tri likerje, teranovega, jagodnega (gozdne jagode) in drnuljinega s kozarčki iz treh vrst čokolade. Okuse smo uskladjali s sodelovanjem vinarja Marijana Rogelje iz Tomaja. Teranov liker ima okus po višnjah in malinah ter se lepo ujame s temno čokolado, jagodni liker se prileže k mlečni čokoladi, drnuljin, ki je malo bolj oster, pa se ujema z belo čokolado. Temu pravimo kraški izbor, tri škatle z različnimi likerji in pripadajočimi čokoladnimi kozarčki, ki jih potem, ko ste liker popili, pojedete. Vsebina steklenice ustreza 14 priloženim čokoladnim kozarčkom.«

Kdo pri vas skrbi za nove okuse, kdo jih izbira?

»Vsa ekipa, nekomu se posveti, iz česa naj bi bil nov izdelek, potem to v glavah premelujemo, izčiščeno zamisel pa razvijamo do izdelka. To seveda ni tako enostavno kot se morda sliši, treba je veliko mešati, poskušati s polnili, kjer mora biti vse uravnoteženo glede maščobe, vode itd. To bi bilo sicer delo za živilskega tehnologa, vendar ga nimamo, ker bi bil predrag za tako majhno firmo, zato »čaramo« sami.«

Kje še dobivate zamisli? Obiskujete specializirane prireditve?

»Hodimo, seveda, denimo na »Salon du chocolat« v Parizu, ki je marca vsako leto in je namenjen samo čokoladi in izdelkom iz nje. Potem je veliko podatkov o trendih v revijah in na internetu. Obiskujemo tudi izdelovalce v drugih državah, denimo v

Franciji in Belgiji, ki je znana kot dežela čokoladnic. Seveda je razstav, »salonov čokolade« itd. veliko, zato obiščemo na leto eno prireditev ali dve, pa še družinska potovanja izkoristimo, da mimogrede pokukamo v svet čokolade. Na sejme peljemo tudi sodelavce, ki so pomembnejši v proizvodnji. Udeležujemo se tudi izobraževanj v tujini. Zdaj, v krizi, pa smo obiskovanje tujine morali malo skrčiti.«

Koliko čokoladnih izdelkov na leto pa naredi majhno podjetje, kot je vaše?

»Do 14 ton čokolade porabimo. Izdelujemo pa tudi sladolede, slaščice in torte.

Izdelava čokoladnih izdelkov v čokoladnici Letras

Imamo namreč tudi kavarno slaščičarno v ljubljanskem City parku v BTC. Vse te izdelke naredimo sami, z našimi rokami, nobenega ne kupimo, če ne štejem kave, denimo, ali surovin.«

Ali ste s kakšnim izdelkom »nastopili« na kakšni strokovni prireditvi, kjer izdelke ocenjujejo in delijo priznanja?

»Samo lani. Na ljubljanski sladoleadni sejem smo poslali en vzorec čokolade in prejeli prvo nagrado. Tega pa potem nisimo izkoristili v promocijske namene, saj ti terjajo velika sredstva.«

Kje vse prodajate?

»Imamo nekaj zunanjih kupcev, glavni pa zaslužimo s prodajo v Sloveniji. Imamo tri poslovalnice, Hiši čokolade v BTC in na Trubarjevi ulici v Ljubljani ter kavarno v BTC. V njih ustvarimo veliko večino dohodka.«

Surovine pa nabavljate v tujini?

»Čokolada je kolonialno blago, torej še vedno nekaj multinacionalk obvladuje svetovni trg. Ob njih je še nekaj manjših ponudnikov, »svobodnih strelcev«, ki imajo lastno proizvodnjo, vendar so glede količine vsi skupaj zanemarljiv ponudnik na trgu.«

Kako tako majhen kupec, kot ste denimo vi, nastopa nasproti velikemu ponudniku?

»Multinacionalke imajo trg razdeljen na kupce v industriji in na kupce, kakršni smo mi. Mali kupci skupaj vendarle predstavljamo pomemben del trga. Velikih proizvajalcev čokoladnih izdelkov je v Evropi morda kakih 20, poleg njih pa na tisoče majhnih čokoladnic, kot je naša. Seveda je nakup manjših količin nekaj dražji, je pa tudi kakovost drugačna, ker morajo biti surovine za industrijo prilagojene standardom velikoserijske izdelave (in avtomatskim strojem). Kakovost za obrtniško izdelavo je drugačna, tudi več kakovovega masla vsebuje...«

Prevedite v jezik potrošnikov: ali je »obrnitiška« čokolada boljša od industrijske?

»Ali je neka čokolada dobra, je odvisno od okusa posameznika. Najprej pa poglejmo, kaj čokolada sploh je: bisto je kakovova masa, v kateri je kakovovo maslo ter trdni delci kakava. Najkvalitetnejša čoko-

lada, ki vsebuje več kot 32 odstotkov kakovovega masla, se strokovno imenuje kuvertura. Če ga ima manj, se imenuje čokolada. Nekateri proizvajalci celo napišejo na deklaracijah kuvertura namesto čokolada. Ker pa evropska direktiva dovoljuje, da ta izdelek vsebuje do 5 odstotkov drugih rastlinskih maščob, podatka o odstotkih kakovovega masla na čokoladah ne boste zasledili.

Izhodišče za naše izdelke je 70-odstotna temna čokolada, ki vsebuje med 40 in 44 odstotki kakovovega masla. Taka čokolada je zelo kakovostna in tudi cenovno odstopa.

Potem pa imamo, tako kot denimo pri vinu, čokolade z geografskim poreklom: čokolado s Kube, iz Venezuele, Gane, s Sao Tomeja in tako naprej.«

Po čem se te čokolade ločijo med seboj?

»Po značilnih okusih, zaradi zemlje, v

kateri raste kakav, klime itd. Tudi v procesu izdelave kakovove mase so razlike. Kakavova zrna fermentirajo lahko na kratko ali pa tudi do osem dni.«

Ali je tudi pri kakavu kaj podobnega, kot pri kavi, kjer cibetovke na Sumatri v črevesju delno fermentirajo zrna kave, ki je potem menda najboljše in seveda najdražja kava na svetu?

»Tega pri kakavu ne poznamo, vendar pridelovalci pustijo del zrn, da nekaj dni (pet do osem) alkoholno fermentirajo in pridobijo značilen okus.«

Ko že govoriva o okusih, od kod prihaja najboljše čokolada?

»Splošno mnenje je, da je najboljše iz Gane. Zame pa je najboljše kubanska čokolada, zato, ker malo diši po cigarah. Pri izdelavi čokolad je veliko fines. In veliko ročnega dela, od samega začetka do končnega izdelka.«

Boris Rugelj

Vesna Forca trži duhovno glasbo

PREPRIČANA V USPEH

Na zadnjem sejmu Narava-zdravje, v Ljubljani, na Gospodarskem razstavišču, smo se ustavili na razstavnem prostoru Vesne Forca in se z njo zapletli v pogovor o njenem delu in vodenju podjetja.

Takole nam je govorila: »Sem Vesna Forca, samostojna podjetnica, iz Ljubljane. Ukvarjam se z uvozom in distribucijo zgoščenk, predvsem s področja duhovne in klasične glasbe ter glasbe za otroke.

Po izobrazbi sem diplomirani inženir kemijske tehnologije. Nekaj časa sem poučevala kemijo, potem pa sem začela potovati po svetu. Na teh potovanjih sem se poglobljala vase in iskala smisel raznih pojavov v življenju. Poglobljala sem se tudi v meditacijo.

Ko sem se vrnila v Slovenijo, sem začela iskati službo. V tem času sem prodajala glasbene zgoščenke duhove vsebine. Misliła sem, da bo to le začasna zaposlitev, postala pa je stalnica, ki jo opravljam že 15 let.

Kako sem prišla do te ideje? Povem vam, da sem prek svojega osebnega razvoja prihajala v stik z duhovno glasbo. Ugotovila sem, da v Sloveniji ni duhovne glasbene produkcije, po kateri pa ljudje povprašujejo.

Zgoščenke duhovne vsebine kupujejo ljudje, ki potrebujejo glasbo za meditacijo, zanje pa se se med drugim zanimajo tudi zdravilišča, masažni saloni in joga centri. Kupujejo jih tudi trgovine za zdravo prehrano in knjigarne, usmerjene v duhovno literaturo. Duhovne zgoščenke uvažam iz raznih evropskih držav, kot npr. iz Danske, Nemčije, Anglije in tudi iz Amerike.

Začela sem tako, da mi je neka založba iz Danske ponudila distribucijo njenih duhovnih zgoščenk. Sprejela sem sodelovanje. Ker je delo uspevalo, sem se pove-

zala še z drugimi tovrstnimi založbami po svetu.

Podjetje sem ustanovila leta 1997. Na začetku sem morala reševati kar precej težav. Podjetniško poslovanje je bilo zame nekaj povsem novega. Z vsakodnevnimi izkušnjami sem se marsikaj naučila. Mnogokrat sem prišla v problematične situacije, vendar če človek vzljubi delo in je odprt, kaj kmalu najde rešitev. Tako je bilo tudi pri meni.

Vesna Forca: »Zgoščenke duhovne vsebine kupujejo ljudje, ki potrebujejo glasbo za meditacijo, zanje pa se med drugim zanimajo tudi zdravilišča, masažni saloni in joga centri.«

Delo mi je všeč. Kontaktiram z mnogimi ljudmi. Dobri in prijazni so. Nisem pa zadovoljna, ker nekateri ne izpolnjujejo svojih finančnih obveznosti v dogovorjenih rokih. Finančna nedisciplinina je pri nas dokaj pogost, negativen pojav v našem gospodarstvu. Stalno spremljam dogajanje na področju zgoščenk z duhovno glasbo. Na internetu vidim kaj je novega doma in

po svetu. Z novicami, ki so mi na voljo na internetu, se mnogo naučim.

Zadnja leta organiziram tudi koncerte duhovne glasbe. Lani sem organizirala dva večja koncerta in oba (eden je potekal v Cankarjevem domu v Ljubljani) sta bila dobro obiskana. S kolegom, ki se prav tako ukvarja z duhovno glasbo, sva priredila tudi nekaj zelo dobro obiskanih manjših glasbenih srečanj. Udeležuje se jih v glavnem srednja generacija.

Po zgoščenkah z duhovno vsebino ni več takega povpraševanja, kot je bilo pred časom. Mladi »poberejo« kar jim je všeč iz interneta, zgoščenk pa ne kupujejo. Tako bom morala poiskati kakšen nov vir zaslužka. Nimam še izoblikovanih načrtov za v prihodnje. Prepričana pa sem, da se bo nekje kaj odprlo in bom uspela.«

Miloš Likar

V podjetju »Gostinska oprema Kastelic« dobro delo delavcev ustrezno nagrajujejo

SKUŠAJO PRODRETI V TUJINO

Nini Kastelic iz Zagradca pri Grosupljem je pred leti družinska nesreča povsem spremenila življenje. Opuстила je načrte o akademski karieri in prevzela vodenje podjetja pokojnega očeta. Danes odločitve ne obžaluje. Čeprav je diplomirana ekonomistka, ji vonj po kovini ni tuj, saj je že kot dekle pogosto pomagala očetu v delavnici.

»Oče je začel s samostojno obrtjo leta 1993, pred tem pa je imel popoldansko obrt enake dejavnosti. Zaposlen pa je bil v podjetju Kovinastroj servis v Grosupljem, v katerem so izdelovali gostinsko opremo za toplotno obdelavo hrane: predvsem žare in štedilnike.

Oče je najprej začel delati sam. Izdeloval je korita za gostinstvo, za sirarne, nekaj tudi za Ljubljanske mlekarne... Kasneje se je specializiral za izdelavo točilnih pulrov, ki jih še vedno izdelujemo, zraven pa še hladilne pulte, kuhinjske nape in cele kuhinje, ampak tudi te predvsem za gostinstvo,« je Nina pripovedovala o začetkih njihovega podjetja.

Menda je konkurenca precej številčnaja?

»Veliko jih je, res. In večina konkurence na slovenskem trgu izhaja iz Grosupljega. Na zadnjem sejmu GAST v Ljubljani smo se Grosupeljčani menili, da bi bilo bolje, če bi organizirali razstavo naših izdelkov v Grosupljem, kot da plačujemo drage stojnice na ljubljanskem GR. Seveda bi se moral nekdo lotiti organizacije, vendar ga doslej še nismo našli.«

Kako se kriza pozna pri prodaji?

»Zelo. Včasih je manjši podjetnik preživel ves mesec s prodajo enega točilnega pultra, danes pa jih je treba narediti precej več, pa še nisi prepričan v uspeh. Ne le, da so padle cene, tudi nobenega zagotovila ni, da boš dobil plačilo za dobavljen izdelek.

Za ilustracijo: cene so v primerjavi s tistimi izpred dvajset let toliko nižje, da

se starega šanka skorajda ne izplača veliko popravljati. Cena novega je namreč samo nekaj malega višja od večjega popravila...

Seveda se s temi problemi ne ubadam pretirano, gledam, da pridobim posel in da je ta plačan. Sama plačujem sproti, ker menim, da je tako edino pravilno, če želimo dati pospešek gospodarstvu. Zaradi tega imam dobro ime tako pri dobaviteljih kot tudi pri kooperantih.«

Nina Kastelic: »Za zadovoljstvo dobrih delavcev mora delodajalec skrbeti, saj je zanje skoraj nemogoče dobiti ustrezno zameno.«

Podjetje ste prevzeli leta 2007, ker je bilo smiselno, da se posel pač nadaljuje...

»Tako nekako. Takrat sem ravno diplomirala na ekonomski fakulteti in imela v načrtu magistriraj, pa morda tudi doktorat. Hotela sem iti za nekaj let v tujino nabirat izkušnje. Toda zaradi očetove smrti sem ostala doma, v poslu. Seveda sem malo

tudi želela delati doma. Če bi dejala, da sem morala ostati, bi ne govorila popolne resnice.

Oče je bil obrtnik po duši. Ker sem spremljala, kako se je trudil, da je postavil podjetje na noge in ga razvil, se mi je zdelo škoda, da bi zaradi nesrečnega dogodka obstalo. Ves svoj čas je porabil za podjetje, nikamor ni hodil, razen za nekaj dni na dopust... Zame bi bilo seveda manj naporno, če bi ostala asistentka na fakulteti.«

Ne gre mi v glavo, da se je punčka hotela »igrati« s pločvino.

»Zraven sem bila že od malega. Povrhu sem še zelo radovedna in me je zanimalo prav vse. Kdaj pa kdaj sem mu pomagala v delavnici, za pomoč mi je tudi plačeval. Od osemnajstega leta starosti naprej sem vodila računovodstvo. Oče me je naučil, da nič ni zastoj. Za vse, kar sem dobila, sem morala kaj narediti. Včasih mi sicer ni bilo prav, raje bi se zabavala s prijateljicami in prijatelji. Danes pa vem, da podjetja ne bi mogla voditi, če ne bi bila tako vzgojena. Težave se pojavljajo kar naprej in vedno je kakšna nova. Ponavljajo se kraje materiala, požgečkala nas je strela. Ker pa sem se naučila težave premagovati...«

Kako daleč naokrog prodajate izdelke?

»Skušamo prodreti v tujino, ker v Sloveniji težko dosežemo dobre cene. Tu tudi ni pravega poslovnega vzdušja. Šli smo na nekaj sejmov v tujino, tudi na Norveškem smo bili. Obiskali smo sejme v Gradcu. Nekaj strank je prišlo na sejme v Sloveniji. Trenutno nekaj delamo za Nemce, pa za Makedonce. Oče je pred leti dosti posloval s Hrvaško, pa s podjetji Mercatorja in Tuša v Srbiji.«

Ali so tuji kupci, zahodnjaki, kaj bolj zahtevni glede kakovosti izdelave in glede na ceno, ki so jo pripravljani plačati?

»Že načrti izdelka morajo biti dosti bolj natančni, bolj podrobni. Vsi polmeri morajo biti takšni, da je možno pranje. Nikjer ne sme biti vidnih spojev (na njih se nabira umazanija). Takšni izdelki so seveda na pogled lepši, je pa dosti več dela z njimi. Poleg videza pa je kajpak pomembna tudi funkcionalnost izdelka.«

Na zadnjem sejmu Gast ste zbudili pozornost s točilnim pultom z okroglimi robovi, vrati brez tečajev... Kakšna so vrata brez tečajev?

»Tečaje vrata seveda imajo, so na krogličnih ležajih, skritih v posebnem ležišču. Obliko smo naštudirali sami, kroglične ležaje so pa zahtevali Nemci. Ko smo začeli delati z njimi, smo imeli cel mesec usklajevanja. Predali se morajo sami zapirati. Pri Nemcih morajo biti površine pultrav iz 2-milimetrske pločvine. Domači kupci se zadovoljijo 0,8 milimetra debelo pločvino. Zaradi cene kajpak.

Decembra deflacija (-0,3-odstotna)

2,7-ODSTOTNA LETNA RAST CEN

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije so se novembra cene življenjskih potrebščin v primerjavi s preteklim mesecem v povprečju znižale za 0,3 %. Letna rast cen v letu 2012 je bila 2,7-odstotna (leto pred tem 2,0-odstotna), povprečna letna pa 2,6-odstotna (leto pred tem 1,8-odstotna).

Razlika med rastjo cen blaga in rastjo cen storitev na letni ravni ni bila velika: blago je bilo v povprečju dražje za 2,7 %, storitve za 2,6 %.

V letu 2012 so se cene najbolj zvišale v skupini alkoholne pijače in tobak (za 9,4 %), sledile so gostinske in nastanitvene storitve (za 9,3 %), hrana in brezalkoholne pijače ter izobraževanje (v vsaki za 4,7 %), prevoz (za 3,4 %), raznovrstno blago in storitve (za 2,4 %), stanovanje (za 1,3 %), obleka in obutev (za 0,8 %) in zdravje ter rekreacija in kultura (v vsaki za 0,2 %). V skupinah komunikacije in stanovanjska oprema pa so izdelki in storitve v enem letu v povprečju pocenili (za 1,1 % oz. 0,7 %).

B. H.

Podobno smo poskušali delati že prej, ker če tega ne bi že imeli, nas Nemci niti povohali ne bi. Pri nas ima samo en proizvajalec podobne izdelke.«

Ali je treba delavce česa dodatno naučiti?

»Z novim strojem je bilo ogromno učenja. Delavce tudi skušam spodbujati k izobraževanju.«

Koliko imate zaposlenih?

»Sedem. Oče je imel nazadnje pet zaposlenih, jaz sem zaposlila še dva delavca, pridružila pa se nam bo še sestra Janja, ki me bo nadomestila pri pisarniškem delu. Zdaj je v tretjem letniku ekonomske fakultete. Pomaga pa že, se že privaja in nabira izkušnje.«

Zelja po širitvi trenutno ni?

»So, so. Posla imamo vse več in bi se lahko širili, vendar sem previdna. Potrebujem trdno finančno konstrukcijo. Ni se mogoče širiti samo s krediti. Zdaj skušamo izboljšati poti materiala po proizvodni liniji. Morda bomo gradili nove poslovne prostore drugje, tudi zaradi slabih poti za velike transporterje. Toda selitev, denimo v industrijsko obrtno cono v Grosuplje, bi veliko stala. Ali pa, če bi v Grosupljem postavili vsaj skladišče. Bomo videli. Trenutno vlagamo več v stroje in izobraževanje.«

V delavnici podjetja »Gostinska oprema Kastelic«

Kakšne so plače?

»O številkah iz konkurenčnih razlogov ne bi govorila, so pa vsekakor spodobne. Tudi trinajsta plača je. Skrbim za to, da so dobri delavci dobro plačani, da ostanejo. Kajti do novih delavcev je skrajno težko priti.«

Zlasti mlade delavce komajda zanima napredek pri delu. Zato raje vidim, da je

delavec poročen, da ima obveznosti, skrbi in je zato tudi drugače predan delu, kot samski in mlad človek.

Za dobro vzdušje proslavljamo rojstne dneve zaposlenih. Tudi za konec leta smo se vedno radi poveselili. Včasih smo šli kolektivno v planine, pred dopusti, vendar zdaj kar ni več časa.«

Boris Rugelj

Notarji po novem tudi o zapuščinskih zadevah RAZBREMENITEV SODIŠČ

Ministrstvo za pravosodje in javno upravo je pripravilo predlog novele Zakona o notariatu, s katero želi zagotoviti večjo dostopnost do notarskih storitev. Gre za novelo zakona, ki so jo na ministrstvu pripravili v okviru paketa zakonskih sprememb za povečanje učinkovitosti delovanja pravne države.

Novela Zakona o notariatu je zanimiva tudi za obrtnike in pri njih zaposlene delavce, saj bodo poslej eni in drugi lahko pri notarjih urejali marsikaj, kar so morali doslej na sodiščih oziroma drugje. Pri tem gre zlasti za zapuščinske zadeve, pa tudi za urejanje določenih odnosov med delodajalci in delavci.

Glede na razpoložljive analitične podatke o obremenjenosti in prihodkih notarjev v Sloveniji na ministrstvu ugotavljajo, da so nekateri notarji na robu preživetja (predvsem na ruralnih območjih), drugi pa pridobivajo visoke prihodke. Zaradi uravnoteženja delovanja notarjev in z namenom povečanja izbire uporabnikov glede pravosodnih storitev na ministrstvu ne vidijo potrebe po posebnih ureditvi notariata tudi glede na dokaj podobno drugo neodvisno službo – odvetništvo. Ministrstvo tako v predlogu novele zakona predlaga odpravo zakonsko omejenega števila notarjev (»numerus clausus«) z jasnim ciljem, da bo dejansko zagotovljeno tekoče opravljanje notarskih storitev na celotnem območju Slovenije. S tem se odpira trg za opravljanje notarskih storitev. Na ta način namera-

va ministrstvo povečati dostopnost in konkurenčnost notarskih storitev za državljane po vsej državi. Na ministrstvu pričakujejo, da se bo tako kvaliteta opravljenih notarskih storitev še povečala, notariat pa bo še bolj približan posameznikom.

Po novem torej tistim, ki izpolnjujejo pogoje za opravljanje notarskega dela, ne bo več treba čakati, da se kakšno notarsko mesto sprostijo, temveč jih bodo lahko takoj imenovali za notarje in jim na ta način omogočili opravljanje notarskega dela. Pogoji za imenovanje notarjev pa se v ničemer ne spreminjajo, še zlasti pa se ne znižujejo.

Notar bo tako kot doslej lahko vsak državljan Republike Slovenije ali druge države članice Evropske unije oziroma Evropskega gospodarskega prostora ali državljan Švice, če je poslovno sposoben in ima splošno zdravstveno zmožnost, če ima v Sloveniji pridobljeno ustrežno izobrazbo (strokovni naslov univerzitetni di-

plomirani pravnik, strokovna naslova diplomirani pravnik (UN) in magister prava, oziroma je končal primerljivo izobraževanje v tujini s področja prava, ki se dokazuje s tujo listino o izobraževanju in priloženim mnenjem o izobraževanju ali z odločbo o priznavanju izobraževanja za namen zaposlovanja ali z odločbo o nostrifikaciji), če je opravil pravniški državni izpit, če ima pet let praktičnih izkušenj na pravniških delih po opravljenem pravniškem državnem izpitu, od tega najmanj eno leto pri notarju, na sodišču, pri odvetniku, na državnem tožilstvu ali pri državnem pravnobranilstvu, če je vreden javnega zaupanja za opravljanje notariata, če aktivno obvlada slovenski jezik, če poda izjavo, da bo v primeru imenovanja zagotovil opremo in prostore, ki so potrebni in primerni za opravljanje notariata in če še ni dopolnil 64 let.

Sprememba zakona pa je potrebna tudi zaradi celovite ureditve prenosa pristojnosti zapuščinskih zadev s sodišč na notarje, kar uvaja predlog zakona o dedovanju, ki je prav tako v medresorskem in strokovnem usklajevanju. Notarji bodo po predlagani ureditvi urejali zapuščinske zadeve namesto okrajnih sodišč. Okrajni sodniki bodo tako razbremenjeni precej zadev, ki ne predstavljajo sojenja v klasičnem pomenu, in se bodo lahko posvetili reševanju sodnih zaostankov na drugih področjih.

A. Ž.

Podjetnik Aleš Bizjak razvija sončni kolektor, kakršnega še ni bilo

ROJSTVO BARVNEGA KOLEKTORJA

Na mednarodnem obrtnem sejmu v Celju so razstavljali trije mladi, obetavni podjetniki, ki jim je organizator sejma ponudil brezplačni razstveni prostor. Prijav na razpis zanj je bilo precej, zato je imela komisija dokaj težko delo. Ocenjevala je inventivnost, poslovno-ekonomski in trajnostni vidik podjetniških rešitev. Letos so jo najbolj prepričali Aleš Bizjak iz Celja, Alen Veren iz Dobrovnika in Jaka Marolt z Gomilskega. Trije zmagovalci letošnjega razpisa so poleg brezplačne predstavitve na 45. MOS dobili še možnost uporabe Si.mobilovih poslovnih rešitev iz ponudbe »Popolna pisarna«, izdelavo video predstavitve podjetja ter izdelavo ali optimizacijo Facebook profila ter strokovno svetovanje pri izdelavi podjetniškega načrta.

Po sejmu smo obiskali Aleša Bizjaka, ki se je lotil projektiranja in izdelave hibridnih barvnih kolektorjev kot samozadostnega sistema ogrevanja prostorov.

»Česar doslej nismo poznali, je hibridni barvni kolektor,« nam je Aleš Bizjak začel razlagati svojo poslovno zamisel. »Zame je bil nastop na sejmu začetek poti uveljavljanja barvnih kolektorjev v Sloveniji in v svetu. Pa tudi priložnost, da pridobim nove kupce in poslovne partnerje.«

Gre za sončni kolektor, ki segreva zrak, dodani fotovoltaični modul pa proizvaja električno energijo za ventilator. Ta vleče zrak skozi kolektor, kjer se segreva, v prostor. Sistem je energijsko samozadosten, omogoča ogrevanje v zimskem času, ima dolgo življenjsko dobo in ga je skoraj celega mogoče reciklirati. Posebnost kolektorja je, da je pobarvan z debeloslojnim spektralnim selektivnim barvami (te razvijajo na Kemijskem inštitutu Slovenije, izdeluje in trži jih pa Helios), ki si jih kupci izberejo po želji. Klasično so sončni kolektorji pobarvani s tankoslojno črno barvo, saj doslej drugače na našem trgu ni bilo mogoče.

Preden je letos odprl svoj s.p., je bil Bizjak zaposlen v nekem drugem podjetju v Celju, ki se je ukvarjalo z enako dejavnostjo, a je propadlo, preden je izdelek uspelo razviti do tržne verzije. Na voljo je imel dve možnosti, je razlagal, ali poiskati drugo zaposlitev, kar danes ni lahko, ali izbrati še težjo pot samostojnega podjetnika in razviti izdelek do kraja. Odločil se je za slednje.

»Ta kolektor je treba samo montirati na zunanji zid in ga povezati s prostorom, ki naj ga ogreva,« je nadaljeval Bizjak, dodobra ogret za pojasnjevanje. »Ne potrebujete nič drugega, nikakršnega zalagovnika toplote, ali priključka na elektriko, ničesar. Zdajšnja verzija je namenjena ogrevanju in prezračevanju starejših stavb. Pri starih

Aleš Bizjak: »Zdaj sem sredi poti od zamisli do tržnega izdelka.

Upam, da bom vzbudil dovolj zanimanja tako med bodočimi kupci kot tudi med možnimi investitorji v projekt.«

hišah je potrebno prostore denimo ogrevati ali pa sušiti, da vlaga ne uničuje zidov. Naš kolektor bodisi vpihuje v hišo ogret zunanji zrak, ali pa ogreva zrak, ki je v prostoru. V prihodnje bodo takšni kolektorji sestavni del nizko energetske hiše. V planu imam tudi kolektor za grejto vode. Ta bo pozimi grel zrak v prostoru, poleti pa dogreval vodo. Z njimi lahko ogrevamo tudi vodo v bazenih. Absorberje, iz katerih je sestavljen kolektor, se lahko uporablja tudi za sušenje poljščin.«

Kaj je drugačnega pri vaših kolektorjih v primerjavi s klasičnimi sončnimi kolektorji toplote?

»To, da jih jaz prevlečem z debeloslojno spektralno selektivno barvo. Navadna tankoslojna (do 1 mikron debela) črna barva se na soncu segreje največ do 65 stopinj Celzija, omenjene barve, modra, zelena, rdeča, oker itd., se segrejejo precej bolj. Vendar potrebujejo za to nekaj več časa. Ta barva je nanesena na podlago v debe-

lejši, 30-mikronski plasti. Ko se nanese na podlago, se mora pravilno razliti, da se aluminijaste ali bakrene luske, ki jih vsebuje, pravilno razporedijo.«

Prednost debeloslojnih barv je tudi v njihovi večji mehanski odpornosti, dolgotrajni obstojnosti. Tankoslojne barve so občutljive na dotik, na vlago. Takšna barva za naš izmenjevalec toplote ni primerna, ker bi se čez čas razkrojila. Na Kemijskem inštitutu Slovenije so razvili debeloslojne premaze, ki vsebujejo aluminijaste luske. Mogoče jih je nabrizgati na kakršno koli podlago, tankoslojne pa le na kovino. Inštitut mi jih pripravlja v manjših količinah, če potrebujem večje, se pa obrnem na laboratorij v Heliosu, kjer jih proizvajajo in tržijo pod nazivom Suncolor. V svetu se pa razvijajo tudi samočistilne prevleke, ki preprečujejo nabiranje umazanije na kolektorju.«

Zakaj luske?

»Zaradi še boljšega izkoristka. Izkoristek je sicer malo slabši kot pri črni spektralni selektivni barvi, so pa lahko kolektorji pobarvani z modro, rdečo, zeleno, rumeno itd barvo. Skratka, lahko so v barvi fasade. Pri svetlih selektivnih barvah je izkoristek namreč še vedno boljši kot pri kolektorjih, pobarvanih z navadno črno barvo. Seveda pa je črna spektralna selektivna barva najboljša...«

Koliko kolektorjev bi potrebovalo povprečno gospodinjstvo?

»En panel ogreje prostor v velikosti 50 kvadratnih metrov.

Lahko ga pa tudi hladi. Za to sicer ogram še razviti nekatere dele. Idealni kolektor bi bil takšen, da bi se sam odločal, ali ogreva, ali hladi prostor.«

In poslovni del vašega projekta?

»Sem nekako na sredi poti od zamisli do izdelka na trgu. Kolektor sem razvil, zdaj ga testiram in zbiram podatke, ki jih bodo potrebovali monterji. Zanimanje za te kolektorje je precejšnje v Prekmurju, kjer je veliko sonca, primerni so pa tudi za planinske kočice, kjer jih bom tudi testiral.

Podprt z izkušnjami iz prejšnje firme sem navezal takojšen stik s kupcem, zaradi njegovih ocen izdelka. Povratna informacija je ključnega pomena za hitrejši razvoj izdelka in njegovo komercializacijo.

Zdaj delam poslovni načrt. Nameravam se vključiti v celjski podjetniški inkubator in poskusil bom pridobiti sredstva iz programa P2 za novonastala podjetja. Istočasno bom iskal investitorja za opremo. Dal mu bom delež v podjetju. Veliko lažje je pridobiti investitorja, če lahko vidi izdelek in sliši za kupce. Moja desna roka pri ustanavljanju podjetja je bil strokovnjak za premaze s kemijskega inštituta, Mohor Mihelčič. Sodeloval je tudi Iztok Vatovec, ki je razvil elektronski del naprave. Oba bosta verjetno na nek način vstopila v novonastalo podjetje, ki ga bom odprl namesto sedanjega s.p.«

Boris Rugelj

Malo za šalo

Žene

Žena vpraša moža:

Kakšne ženske so ti všeč lepe ali pametne?

Mož:

Nobene izmed teh, samo tebe ljubim.

Ocena

Mama se dere na Jureta:

Kako si lahko dobil spet 1?

Jure odgovori:

Preprosto, učiteljica je spet spraševala.

Kulturni kotichek

Piše: Roman Končar

Mojster, ki ga kar naprej »odkrivajo«...

Ko smo začeli pred meseci snovati gledališko podobo slovitega Tofovega »Moped showa«, smo se znašli pred dokaj veliko, recimo temu, »oviro«; Martin Žvelc, glasbena duša ekipe, je bil pred kar dvema operacijama in njegovo sodelovanje pri predstavi je bilo praktično nemogoče. Pa sta Simona in Tof staknila glavi in iz Simonine je privrela na plano

ideja, da k sodelovanju pritegne Mirana Juvana. Kot režiser sem bil nad zamisljo več kot navdušen, saj sem Mirana poznal, lahko rečem kar dobro poznal in predvsem visoko cenil njegove glasbene sposobnosti. Kot igralca ga pa še nisem imel priložnosti spoznati, kaj šele delati z njim.

Nič, sem si porekel, kdor ne tvega, ne dobi – nič. Pa ni bilo govora o nobenem tveganju. Miran je čisto zares pojava od človeka, da težko najdeš njemu enako. Ne le, da je glasba njegovo življenje, ne le, da je mojster nad mojstri, ko je govora o »bilo kojem« poustvarjanju (ne glede na instrument), ne le, da je tudi izvrsten skladatelj, ne, ne samo vse navedeno... Miran je tudi perfekten igravec, kar je v največji možni meri pokazal prav pri naši predstavi. Njegova pregovorna disciplina, pa njegova pridnost (ki hodi z vstric z disciplino!), sta se na vajah prav fenomenalno mešali z mojo »gledališko norostjo«. Z Mirančkom sva uspela preplesti igrivost in kvaliteto, hudomušno nagajivost in izrazno disciplino, zakoličeno, dogovorjeno stabilnost odrske prezence in žlahtnost trenutno-odzivne improvizacije. Sprva ga je bilo, vsaj tako se mi dozdeva, kar malce strah. Igralskih nalog, ne drugega (na »glasbenem terenu« je suveren, da bolj biti ne bi mogel!), da ne bo slučajno kake njega nevedne pomote. Pa se je pogumno in predvsem silovito prizadevno spustil po »dričalnici« gledališkega ustvarjanja in kaj kmalu začel nepopisno uživati v vsem, kar smo počasi, a zanesljivo »skup spravljali«. Bolj gledališčna je bila naša predstava, bolj suveren je postajal Miran. Njegovi predlogi, njegove zamisli, predvsem pa njega izvedbe vsega, kar smo si domislili, so samo materializirali vse tisto, kar je Miran v sebi nosil že od nekdaj, pa nikoli ni bilo priložnosti (vsaj ustrezne ne!), da bi to pokazal soljudem. Toplina njegove duše in značaja, pa iskričnost njegovega vedno veselega, da ne rečem celo razposajenega srca, pa dobrota, ki mu je lastna, pa strpnost in prizadevnost, vse navedeno je v ekipo vnašalo nekakšno milino in umirje-

nost, predvsem pa treznost in »stik s tlemi«, z realnim svetom, od katerega smo se znali nekateri kar malce oddaljiti, ko smo ustvarjalne domislisce spreminjali v odrske podobe. Ja, Miran je »zemlja«. V ravno pravnjini meri, da je delo z njim en sam samcat velik užitek.

Spomnim se premiernega večera v Linhartovi dvorani Cankarjevega doma. Vsi smo bili vznemirjeni, kakopak. »Moped show« je vendarle vseljudsko-vseslovenska legendarnost »par excellence«, pred katero človek preprosto mora imeti nek »rešpekt«, če je le količjak spoštljivost upoštevaljoče vzgojen. Bili smo prijetno vznemirjeni, polni pričakovanj, kako bo publika sprejela drznost odločitve producenta Jureta Franka (našega za vse večne čase srebrnega sarajevskega olimpijnika), in vseh nas, ki smo to drznost delili z njim, da »Moped show« na odrske deske postavi(mo). Minute pred predstavo so se »vlekle« kot ure, napetost je naraščala in dosegla svoj vrhunec, ko so luči v dvorani ugasnile. Miran je imel morebiti celo malce nevhvaležno nalogo: kot prvi se je namreč »prikazal« na odru in s svojim nastopom nekako prebil led začetka neke gledališke avanture. Nastopil je suvereno, kot zna le on. Prebil je ledenik, ne le led in dvorana je v trenutku »dihala« z novim »Moped showom«. Ljudje sprva niti niso mogli dojeti, kaj vse smo pripravili in prav Miranova vrhunska glasbena »menažerija«, ki je bistveni element naše predstave, je k vsemu navedenemu ogromno pripomogla. Mirana so ljudje začeli spoznavati tudi kot igralca, in spoznanje je bilo navdušujoče. Tako mirno in skorajda rutinirano (v najzlahtnejšem pomenu te besede) je brzel iz prizora v prizor (in pri tem vidno užival!), da je dajal spodbudo tudi vsem nam, ki smo stali ob njem. Bil je tudi naša opora, saj je imel pred seboj tekst predstave, kar si je seveda (kot pianist) lahko privoščil, ne da bi kdorkoli »posumil«, da ga ima (šepetalke si, žal, ne moremo privoščiti). Imenitno je izpeljal svoje igrilstvo »mopedshowovsko« in požel zaslužena priznanja nabitno polne Linhartove dvorane.

Hvaležen sem ti, dragi Miran, da si bil, si in trdno verjamem, da boš tudi v prihodnje »glasbeno-igralski motor« naše gledališke veselice, s katero dodobra v smeh spravljamo ljudi širom Slovenije.

Hvaležen pa sem tudi Njemu, da mi je dal spet eno čudovito lekcijo življenja, udejanjeno skozi sodelovanje s teboj.

Velik si in prav smešni so ljudje – »strokovnjaki glasbeni« - ki te kar naprej in vedno znova »odkrivajo«, tebe in tvoje nesporne glasbenoscenske kvalitete.

Tebe je Stvarnik za vse večne čase »odkril« že zdavnaj in te je, hvala mu, tudi nazaj »pokriti« pozabil. Tako vsem nam v velikansko veselje žlahtniš bivanje in sobivanje na tem našem ljubem planetu, Zemlja imenovanem. Ostani natanko tak, kot si, te milo prosim. Pa bo svet lepši. Zagotovo!

IZRAČUN AKONTACIJE DOHODNINE OD DOHODKA IZ ZAPOSLOTIVE

DAVČNE OLAJŠAVE

1. Splošna olajšava

Višina skupne splošne olajšave je odvisna od višine skupnega dohodka v letu 2013:

Če znaša skupni bruto dohodek v evrih/mesečno		znaša splošna olajšava v evrih/mesečno
nad	do	
0,00	905,53	543,32
905,53	1.047,57	368,22
1.047,57		275,22

2. Osebnostne olajšave

v evrih/mesečno

invalidu s 100% telesno okvaro	1.471,57
po dopolnjenemu 65. letu starosti	118,45
olajšava za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje	234,92
posebna olajšava za rezidenta, čezmejnega delovnega migranta	631,38
posebna olajšava za rezidenta, ki se izobražuje in ima status dijaka ali študenta	206,42
za prvega otroka in za vsakega drugega vzdrževanega družinskega člana	203,08

za vzdrževanega otroka, ki potrebuje posebno nego	735,83
za drugega vzdrževanega otroka	220,77
za tretjega vzdrževanega otroka	368,21
za četrtega vzdrževanega otroka	515,65
za petega vzdrževanega otroka	663,09

• za vse nadaljnje vzdrževane otroke se olajšava glede na višino za predhodnega vzdrževanega otroka poveča za 147,44 evra

DOHODNINSKA LESTVICA

Akontacija dohodnine od dohodka iz zaposlitve, ki ga izplača glavni delodajalec, se za leto 2013 izračuna na podlagi Pravilnika o določitvi olajšav in lestvice za odmero dohodnine za leto 2013 (Uradni list RS, št. 102/2012):

Če znaša neto davčna osnova v evrih/mesečno		znaša dohodnina v evrih/mesečno	
nad	do		
0,00	668,44	16 %	
668,44	1.580,02	106,95 + 27 %	nad 668,44
1.580,02	5.908,93	353,08 + 41 %	nad 1.580,02
5.908,93		2.127,93 + 50 %	nad 5.908,93

SINDIKALNA LISTA - JANUAR 2013

1. Dnevnice :

1.1. Dnevnice za drobno gospodarstvo

(od 01. 12. 2010 naprej):

- cela dnevnicca, nad 12 do vključno 24 ur	15,02 €
- polovična dnevnicca, nad 8 do 12 ur	7,51 €
- znižana dnevnicca, 6 do 8 ur	5,26 €

1.2. Dnevnice za obrt in podjetništvo

(od 01. 07. 2010 naprej):

- cela dnevnicca, nad 12 do vključno 24 ur	17,00 €
- polovična dnevnicca, nad 8 do 12 ur	8,50 €
- znižana dnevnicca, 6 do 8 ur	6,20 €

2. Kilometrina:

Za prevoz na službenem potovanju z lastnim prevoznim sredstvom znaša povračilo stroškov prevoza za vsak kilometer:

0,37 €

3. Nadomestilo za ločeno življenje:

- po KP za obrt in podjetništvo ter po KP med delavci in družbami drobnega gospodarstva	334,00 €
---	----------

4. Prenočevanje:

Stroške prenočevanja dobi delavec povrnjene v višini zneska na predloženem računu.

5. Regres za prehrano (za dan prisotnosti na delu):

- po KP za obrt in podjetništvo (od 01. 01. 2012 naprej)	4,90 €
- po KP med delavci in družbami drobnega gospodarstva (od 01. 12. 2010 naprej) najmanj	3,56 €

6. Prevoz na delo in z dela:

- po KP za obrt in podjetništvo (od 01. 07. 2010 naprej): v višini 100% cene javnega prevoza
- po KP med delavci in družbami drobnega gospodarstva (od 01. 12. 2010 naprej): v višini 65% cene javnega prevoza.

Če ni možnosti javnega prevoza, znaša povračilo stroškov prevoza za vsak kilometer (od 01. 07. 2010 naprej): 0,18 €

7. Nagrade dijakom in študentom na praktičnem usposabljanju:

letnik	dijak	študent
prvi	90,00 €	170,00 €
drugi	120,00 €	170,00 €
tretji in četrti	150,00 €	170,00 €

Nagrade ne izključujejo štipendij.

8. Jubilejne nagrade:

- po KP za obrt in podjetništvo ter KP med delavci in družbami drobnega gospodarstva:
- za deset let delovne dobe pri zadnjem delodajalcu 602,39 €
- za dvajset let delovne dobe pri zadnjem delodajalcu 903,58 €
- za trideset let delovne dobe pri zadnjem delodajalcu 1.204,78 €

9. Odpravnina ob upokojitvi:

- po KP za obrt in podjetništvo ter KP med delavci in družbami drobnega gospodarstva (oziroma v višini dveh povprečnih mesečnih plač delavca za pretekle tri mesece, če je to zanj ugodnejše) 3.011,94 €

10. Solidarnostna pomoč: 1.505,97 €

11. Regres za letni dopust:

- po KP za obrt in podjetništvo najmanj 770,69 €
- po KP med delavci in družbami drobnega gospodarstva najmanj 770,69 €
največ 1.061,17 €

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je znašala povprečna mesečna plača na zaposleno osebo v podjetjih in drugih organizacijah v Sloveniji v oktobru 2012 bruto 1.515,95 € oziroma neto 986,81 €, za obdobje VIII. - X. pa bruto 1.505,97 € oziroma neto 981,70 €.

Sindikat obrtnih delavcev Slovenije
Martin Muršič, generalni sekretar

PLAČE PO KOLEKTIVNI POGODBI
ZA OBRT IN PODJETNIŠTVO

Skladno s 37. členom Kolektivne pogodbe za obrt in podjetništvo (Ur. l. RS št. 73/2008, 55/2010, 100/2011 in 99/2012), znaša najnižja osnovna plača od 1. januarja 2013 naprej:

I. tarifni razred	561,38 €
II. tarifni razred	583,62 €
III. tarifni razred	630,30 €
IV. tarifni razred	644,76 €
V. tarifni razred	683,66 €
VI. tarifni razred	783,72 €
VII. tarifni razred	917,12 €
VIII. tarifni razred	1.028,28 €

* Ker je povprečna letna inflacija v obdobju januar–december 2012 v primerjavi z obdobjem januar–december 2011 presegla 0,5%, so se najnižje osnovne plače po tej kolektivni pogodbi in osnovne plače delavcev za leto 2012, za mesec januar 2013 in naprej povečale za dejansko povprečno letno inflacijo, za 2,6% (vir: SURS).

PLAČE PO KOLEKTIVNI POGODBI MED
DELAVCI IN DRUŽBAMI DROBNEGA
GOSPODARSTVA

Skladno s Tarifno prilogo Kolektivne pogodbe med delavci in družbami

drobnega gospodarstva (Ur. list RS, št. 94/2010) znaša izhodiščna plača od 1. februarja 2012 naprej najmanj:

I. tarifni razred	532,58 €
II. tarifni razred	607,15 €
III. tarifni razred	681,69 €
IV. tarifni razred	766,91 €
V. tarifni razred	857,45 €
VI. tarifni razred	1.022,55 €
VII. tarifni razred	1.161,02 €
VIII. tarifni razred	1.384,70 €
IX. tarifni razred	1.661,64 €

*Najnižje osnovne plače po tej KP se v mesecu februarju tekočega koledarskega leta povečajo v višini povprečne letne stopnje rasti cen življenjskih potrebščin preteklega leta glede na predpreteklo leto v RS, v skladu z objavo Statističnega urada RS (SURS).

V obeh razpredelnih navedenim zneskom je treba prišteti dodatek na skupno delovno dobo (0,5 odstotka za vsako leto delovne dobe), in morebitne dodatke zaradi naporov in težkih pogojev dela.

MINIMALNA PLAČA: Minimalna plača za zaposlenega, ki dela polni delovni čas, je od 1. januarja 2012 naprej določena v višini bruto 763,06 €.

ZAJAMČENA PLAČA: Po sklepu Vlade republike Slovenije znaša zajamčena plača od 1. avgusta 2006 naprej bruto 237,73 €.

AVTOR: MATJAZ HLADNIK	SEZNAM, LISTA	NABOREK, VOLAN	EMILE ZOLA	ENOTA ZA SILO, STO- TISOČINA NEWTONA	TV VODI- TELJICA ROŠ	MAJHNA ČRTA	ZNAMKA AMERIŠKIH POTNIŠKIH LETAL	ENOTA ZA MERJENJE VALOVNIH DOLŽIN SVETLOBE											
DOKAZ, PRIČANJE																			
OSNOVNI DELEC S POZITIV- NIM NABOJEM																			
IVAN LEVAR			NATEG- NITEV HRIBI																
PLAVALKA ISAKOVIČ					OCET ITALJAN- SKA RADIO- TELEVIZIJA														
ANGLEŠKI GLASBENIK (BRIAN)				NABOŽNI PISEC (GVIDO) DOLENJ- SKA REKA															
PTICA GOLOBJE VELIKOSTI						SIMBOL DRŽAVE PIHALNI INSTRU- MENT					PRIPAD- NICA ITALOV	VELIKA PTICA UJEDA, MISAR	PINGVINU PODOBNA PTICA SEVERNEGA MORJA, NJORKA	PRIMOŽ ČERIN	KDOR SKRBI ZA TUJEGA OTROKA	KOST NA KONCU HRBTI- NICE			
POMOČ: ANGSTREM BEZJAČA BIMETAL RAMSELJ	VZRAV- NAVA TELESA V PASU	TERCET SKRIL, SKRIL					VRESJE, RESA RADIJSKA UREDNIKA RAUH							NAMIZNO PREGRI- NJALO					
ZASEK					TRAK IZ DVEH KOVIN KORENJE, MRKVJA									SKALA V MORJU ALJAŽ PEGAN					
ZOFKA KVEDER		RIM. BOG LJUBEZNI FINTA, PREVARA						SKLENJEN KOS VRVI EVROPSKA DRŽAVA							JANEZ TRDINA GOSTA MESNA JUHA				
PODZEMNI ŽUJKOJED			ŽANJEVEC IGRALEC BAN								MAJHEN KONJ DOTE- KANJE								
LIRSKI PESNIK						ALOJZIJ VADNAL ROBERT ALTMAN		BANJA ZA KOPANJE TESARSKA SEKIRA, TESACA					OVCA, BACEK IZDELOV. MEĐENEGA PECIVA						
PEVEC IN GLASBENIK DRAGOJE- VIČ						VRSTA VRBE, IVA LOJZE ROZMAN					PRELIV JEDI VERDIJEVA OPERA IZ LETA 1844								
SLUŠNA KOŠČICA V UŠESU										NARKOTIK PLAVALEC MANKOČ				BOREC ZA PRAVIČNO MEJO (JOŠKO)	NAŠ IGRALEC (PRIMOŽ)				
																			
															IZRAZ ZA AMERIČANA				OSKAR KOGOJ GORSKE REŠEVAL- NE SANI
															ČEBULA				
															LETEV			ČAČKA JANEZ ERŽEN	
															UČENJAK				
															ČLOVEK, KI SKRBI LE ZA KARIERO				

NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 1

Rešeno križanko na izrezanem liku ali prepisano po vodoravnih vrstah, skupaj s priloženim kuponom s te strani, vašim naslovom in telefonsko številko, pošljite do **31. januarja 2013**, na naslov: **Delavec v obrti, Dalmatinova 4, p.p. 97, 1001 Ljubljana**, s pripisom »Križanka 01«. Nagrajenci pa nam pošljite ali sporočite po telefonu: **01/4341 269** tudi davčno številko in davčno izpostavo ter številko vašega transakcijskega računa.

Izžrebali bomo šest nagrad: 42 evrov in petkrat po 15 evrov.

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE ŠT. 12

Vodoravno: MISELNOST, AVALISTKA, KANAT, IUS, NK, IK, ŠT, ZDRAVJA IN, SREČE, ROJE, EGIL, ISAR, PETE, DOK, VI, TOBOGAN, EDAMEC, OMELO, PTICA, DON, ANN, LUK, IT,

STO, DARILA, MRVA, MT, EKA, UP, NOEL, ARDENKA, IKO, IŠKA, LIONEL, MONT, KT, MEHUR, ČAKANJE, AVTONOMIJA, UMIAK, ROČNA, FALK, BAJKA.

NAGRADE BODO PREJELI:

42 evrov prejme: **Krivec Marija**, Majšperk 34, 2322 Majšperk.

Po 15 evrov prejmejo: **Horvat Ignac**, Ul. Prekmurske čete 13, 9232 Črenšovci; **Kelih Stanislava**, Vrtnarska ul. 4, 2310 Slovenska Bistrica; **Mahorko Drago**, Jamova ul. 9, 2310 Slovenska Bistrica; **Motaln Marjana**, Ložnica 26, 2321 Makole; **Obrenovič Saša**, Ul. heroja Marincija 1, 1330 Kočevje.

Čestitam! Nagrade bomo nakazali na transakcijski račun.

PODOBE PRAZNIČNE LJUBLJANE

